

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลดอนกลาง
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

ฉบับทบทวน ปี พ.ศ.๒๕๖๕

จัดทำโดย

น.ส. จรียา ทองอุทุม

สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลของตำบลดอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคามนี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง – โอกาส - ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนพัฒนาการเกษตรฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลดอนกลางดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

น.ส.จรรยา ทองอุทุม

นักวิชาการส่งเสริมการปฏิบัติการ

สำนักงานเกษตรอำเภอกอสุ่มพิสัย

มิถุนายน ๒๕๖๕

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑	ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
	๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
	๑.๑.๒ การแบ่งเขตการปกครอง	๔
๑.๒	ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	๕
	๑.๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๕
	๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๕
	๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๕
๑.๓	สภาพภูมิอากาศ	๙
	๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ	๙
	๑.๓.๒ ฤดูกาล	๑๐
	๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน	๑๐
	๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๑๕
๑.๔	เส้นทางคมนาคม	๑๖
	๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง	๑๖
๑.๕	แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๖
	๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๑๖
๑.๖	สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๑๖
	๑.๖.๑ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๑๗
	๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว	๑๘
	๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือนและประชากร	๑๙
	๑.๖.๔ การศึกษา	๒๐
	๑.๖.๕ สาธารณสุข	๒๐
	๑.๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๒๐
๑.๗	การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๒๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของโกสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๖
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๖
๒.๑.๑ ทรัพยากรน้ำ	๒๖
๒.๑.๒ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒๖
๒.๑.๓ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว	๒๖
๒.๑.๔ การใช้ที่ดิน	๒๗
๒.๑.๕ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๓
๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix	๔๖
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๔๘

ภาคผนวก

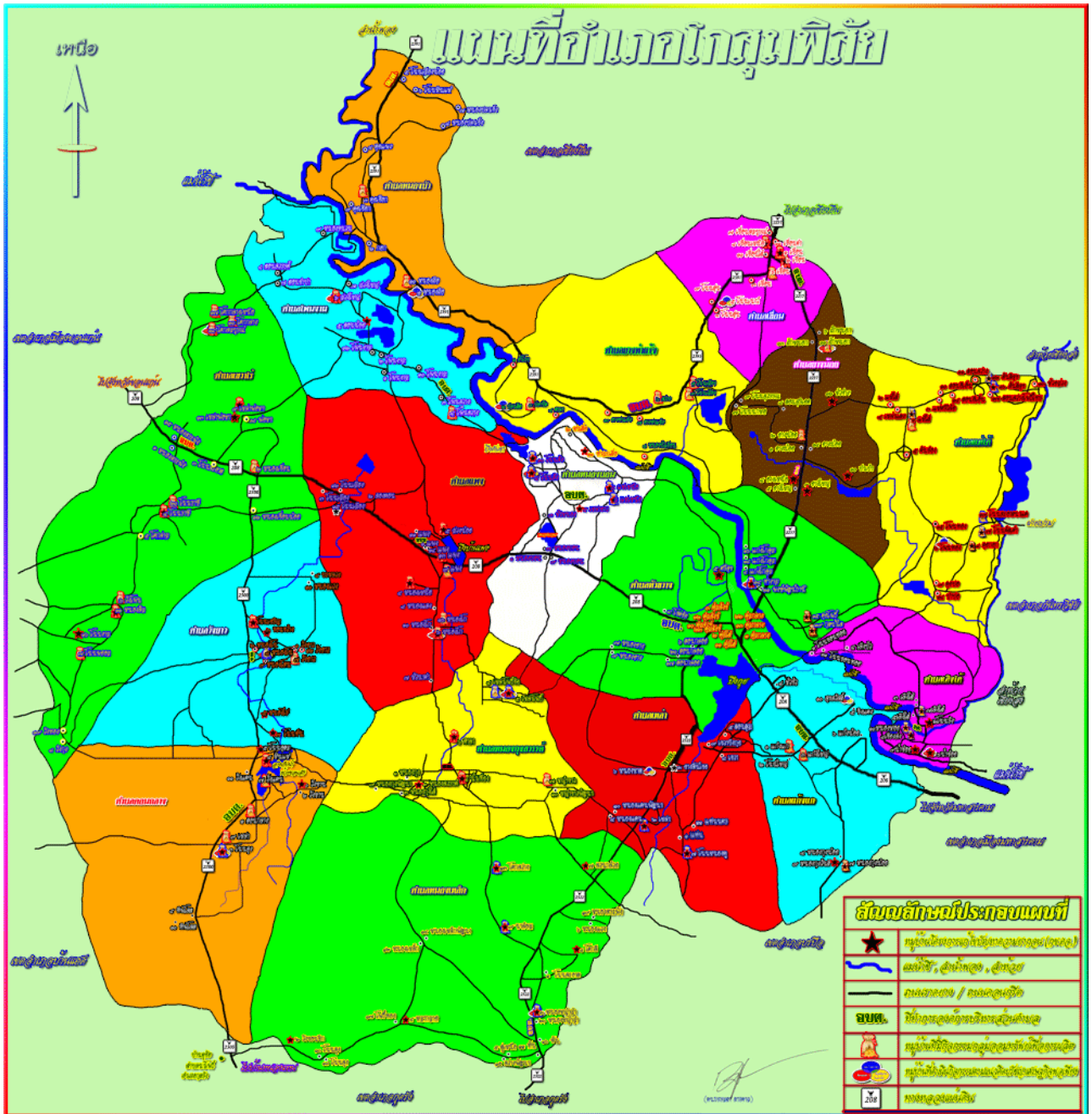
สารบัญตาราง

บทที่ ๑	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบล อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๔
ตารางที่ ๒ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน	๑๓
ตารางที่ ๓ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิรายเดือน ปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔	๑๕
ตารางที่ ๔ ผลผลิตถั่วเขียวรวมจังหวัด (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๔) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔	๑๗
ตารางที่ ๕ ผลผลิตถั่วเขียวรวมจังหวัด (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๔) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๖๔	๑๘
ตารางที่ ๖ ผลผลิต ต้นทุนการผลิต รายได้ ของการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔/๖๕	๑๙
ตารางที่ ๗ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๙
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูล ผู้นำ ของหมู่บ้าน ตำบลตอนกลาง	๒๐
ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๔
ตารางที่ ๑๐ แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ตำบลตอนกลาง	๒๕
บทที่ ๒	
ตารางที่ ๑๑ การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๗
ตารางที่ ๑๒ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๒๙
ตารางที่ ๑๓ ปฏิทินการปลูกข้าว	๒๙
ตารางที่ ๑๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๑
ตารางที่ ๑๕ จุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ใกล้เคียง	๓๒
ตารางที่ ๑๖ จำนวนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๓๒
ตารางที่ ๑๗ ลักษณะของพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐	๓๓
ตารางที่ ๑๘ ลักษณะของพันธุ์ระยะยง ๗๒	๓๔
ตารางที่ ๑๙ ลักษณะของพันธุ์ห้วยบง ๖๐	๓๕
ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี (ปี ๒๕๖๔)	๓๖
ตารางที่ ๒๑ จุดรับซื้อมันสำปะหลังในพื้นที่ใกล้เคียง	๓๗
ตารางที่ ๒๒ จำนวนพื้นที่ปลูกอ้อยและพื้นที่เก็บเกี่ยว	๓๗
ตารางที่ ๒๓ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานต่อไร่	๓๙
ตารางที่ ๒๔ จุดรับซื้ออ้อยในตำบลตอนกลาง	๔๐
ตารางที่ ๒๕ โรงงานน้ำตาล	๔๐
ตารางที่ ๒๖ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข	๔๓
ตารางที่ ๒๗ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๔๖

สารบัญภาพ

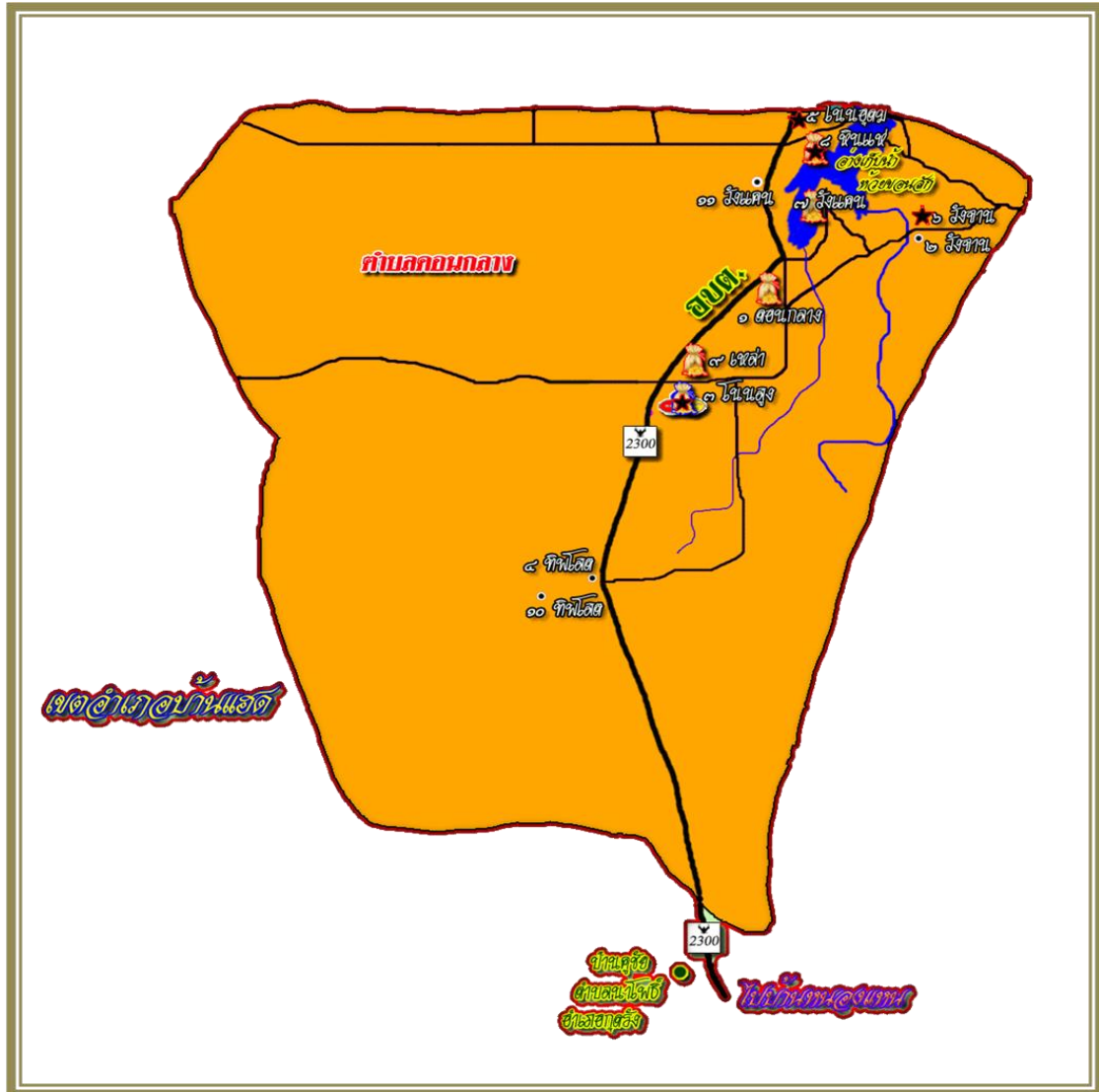
บทที่ ๑	หน้า
ภาพที่ ๑ แผนที่ตั้งจังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๒ ที่ตั้งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒
ภาพที่ ๓ แสดงพื้นที่ของตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓
ภาพที่ ๔ แผนที่จุดดินตำบลตอนกลาง	๗
ภาพที่ ๕ แสดงจุดดิน อำเภอโกสุมพิสัย	๑๒
ภาพที่ ๖ ที่ตั้งจุดรับซื้ออ้อยโรงงาน	๔๐

ภาพที่ ๒ ที่ตั้งอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๓ : แสดงพื้นที่ของตำบลอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

แผนที่ตำบลอนกลาง

๑.๑.๒ การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลตอนกลาง จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบล อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	ตอนกลาง	นายถาวร สิทธิชินวงษ์	๐๖๘-๒๕๒๙๘๖๒	
๒	วังจาน	นายฉวี โถทอง	๐๘๔-๓๔๑๙๕๕๔๙	
๓	โนนสูง	นายประเสริฐ ภาเกตศรี	๐๙๘-๔๓๙๒๐๖๕	
๔	ทิพโสด	นายสำราญ พันธุ์ทอง	๐๘๕-๔๕๓-๖๑๘๓	
๕	โนนอุดม	นายสุป็น นาชัยสิน	๐๘๕-๗๕๓-๑๕๙๙	
๖	วังจาน	นายสุระศักดิ์ งามพรม	๐๙๕-๑๙๐๑๗๙๕	
๗	วังแคน	นายวิจิต คลิบเงิน	๐๘๐-๑๘๘-๒๐๒๖	
๘	หินแห่	นายนิพนธ์ ครองพลขวา	๐๙๗-๓๓๙-๒๒๑๗	
๙	เหล่า	นายทวี สีแสง	๐๖๔-๙๔๕๐๕๔๖	
๑๐	ทิพโสด	นายศิริพันธ์ นนทะแสง	๐๘๔-๗๙๙-๘๕๕๔	
๑๑	วังแคน	นายสำรวล พะเลียง	๐๘๕-๗๖๒๓๑๖๐	กำนันตำบลตอนกลาง

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (มีนาคม ๒๕๖๕)

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลตอนกลางโดยทั่วไปเป็นที่ดอน มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเนิน และพื้นที่ราบลุ่มสลับกัน ระดับความสูงของพื้นที่อยู่ระหว่าง ๑๖๐ – ๒๑๐ เมตร จากระดับน้ำทะเล พื้นที่จะสูงทางด้านทิศใต้ลาดต่ำลงทางด้านทิศเหนือของตำบล สันเหตุจากการไหลของน้ำในลำห้วย

๑.๒.๑ พื้นที่ป่า

พื้นที่ป่าไม้ของตำบลตอนกลาง อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติสวนป่าวังงุงดินแดง ครอบคลุมไปทุกหมู่บ้าน ซึ่งเกษตรกรได้ทำการบุกรุกจับจองเป็นที่ทำกินไปมากแล้ว ซึ่งมีพื้นที่สภาพเหลือเป็นป่าไม้ประมาณ ๑,๒๐๐ ไร่

๑.๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน

พื้นที่ สภาพภูมิประเทศทั่วไปของตำบลตอนกลาง เป็นที่ราบไม่มีภูเขา พื้นที่สูงทางด้านทิศใต้ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางคือ ๑๓๐– ๒๓๐ เมตร จัดอยู่ในกลุ่มที่ราบสูงโคราช พื้นที่ค่อนข้างลาดเทจากแนวทิศเหนือไปทางทิศตะวันออกของตำบล ซึ่งติดกับแม่น้ำชี (ระดับความสูง ๑๕๔ เมตร) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบโล่ง ใช้เป็นที่ตั้งชุมชนและพื้นที่ในการประกอบเกษตรกรรม

๑.๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

ทรัพยากรดิน สามารถจำแนกกลุ่มดินของจังหวัดมหาสารคามได้เป็น ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

๑) กลุ่มดินไร่ สามารถแบ่งย่อยเป็น กลุ่มดินไร่ทั่วไป มีพื้นที่เพียงเล็กน้อย ครอบคลุม พื้นที่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดดินไร่กลุ่มนี้อยู่ในพื้นที่บางส่วนของอำเภอวาปีปทุม และอำเภอกำแพงแสน กลุ่มดินไร่ ทรายส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณทิศตะวันตกของจังหวัด บริเวณอำเภอกอสุมพิสัย อำเภอบรบือ และอำเภอนาเชือก

๒) กลุ่มดินนา ส่วนใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ทางทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัด สามารถแยกออกเป็นกลุ่มย่อยตามคุณสมบัติของดินได้เป็น กลุ่มดินนาทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย อำเภอวาปีปทุม อำเภอนาคู อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และบางส่วนของอำเภอมือง กลุ่มดินนาดี อยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำชีทางทิศเหนือ ของจังหวัดซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอกอสุมพิสัยและ อำเภอกันทรวิชัย และบางส่วนของทางตอนใต้ของจังหวัด

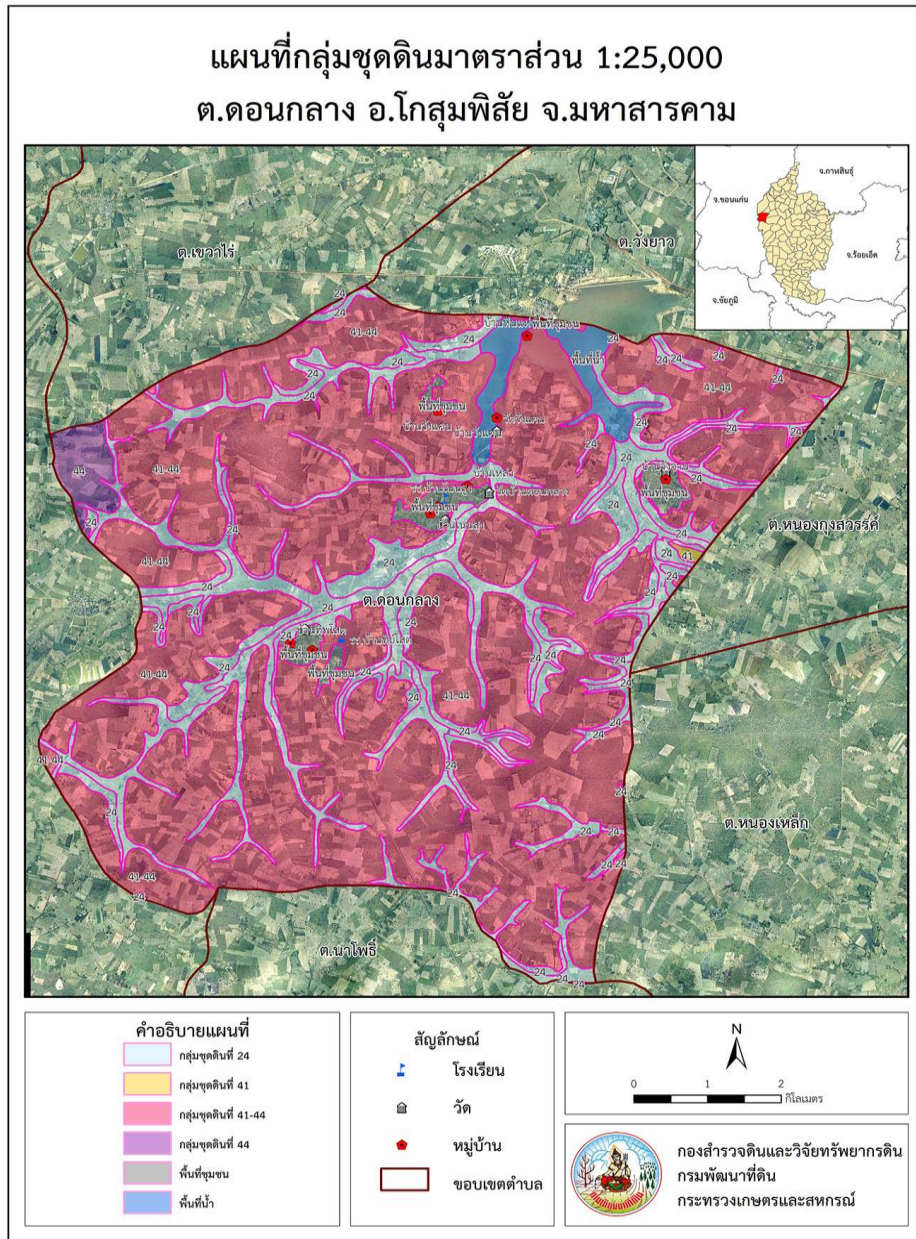
๓) กลุ่มดินคละ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตอนกลางของจังหวัด สามารถแบ่งย่อยได้ เป็น กลุ่มดินไร่ทั่วไป คละกับดินนาทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอมือง อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาคู และอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และกลุ่มดินไร่ทรายคละกับดินไร่ทั่วไป อยู่ในพื้นที่อำเภอมือง อำเภอกำแพงแสน และอำเภอวาปีปทุม ทั้งนี้ พบว่าจังหวัดมหาสารคามมีดินที่เป็นปัญหา ประมาณ ๒,๔๔๒,๗๒๔ ไร่ ได้แก่ ดินเค็ม ดินทรายจัด และดินปนกรวด สำหรับพื้นที่ดินเค็มพบว่ามีกระจายทั่วไปทางตอนกลางและตอนล่างของจังหวัด สามารถจำแนกตามระดับความเค็ม ดังนี้

- (๑) ดินเค็มน้อย (slightly salt affected areas) เป็นบริเวณที่พบคราบเกลือ มีปริมาณน้อยกว่า ๑% ของพื้นที่ มีอยู่ประมาณ ๑ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๒ ของพื้นที่นาในจังหวัดส่วนใหญ่ อยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงยืน อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอลำปุม และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ทั้งนี้ พื้นที่ดินเค็มน้อยหากมีการใช้ประโยชน์ดินอย่างไม่เหมาะสม เกลือจากน้ำใต้ดินมีโอกาสที่จะแพร่กระจาย ทำให้ดินแปรสภาพไปเป็นดินเค็มปานกลาง หรือ เป็นดินเค็มมาก

- (๒) ดินเค็มปานกลาง (moderately salt affected areas) คือพื้นที่บริเวณที่พบคราบเกลือกระจายตามผิวดินมีปริมาณ ๑ - ๑๐% ของพื้นที่ที่มีปริมาณรองลงมาครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑.๗ แสนไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕ ของพื้นที่จังหวัดอยู่ในที่ราบในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

- (๓) ดินเค็มมาก (highly salt affected areas) คือบริเวณที่พบคราบเกลือตามผิวดินกระจายอยู่ทั่วไปมีปริมาณมากกว่า ๑๐ % ของพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑.๗ แสนไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๕ ของพื้นที่จังหวัดอยู่ในบริเวณอำเภอลำปุม พื้นที่ดินทรายจัดมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงต่ำมาก มีความสามารถในการอุ้มน้ำน้อย มีเนื้อที่ ๑,๑๗๗,๒๕๖ ไร่ หรือ ร้อยละ ๓๕.๖๐ ของพื้นที่จังหวัด พบมากด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ในเขตอำเภอบรบือ อำเภอโกสุมพิสัย รองลงมา ในเขตพื้นที่ อำเภอนาเชือก และอำเภอนาดูน ดินค่อนข้างเป็นทราย มีเนื้อที่ ๑,๐๑๔,๒๐๕ ไร่ หรือ ร้อยละ ๓๐.๖๗ ของพื้นที่จังหวัด พบมากในเขตอำเภอลำปุม รองลงมา อำเภอยะผิง อำเภอเชียงยืน และอำเภอเมือง ดินปนกรวดเป็นดินต้นปนลูกรังปนกรวด ที่มีการระบายน้ำได้ปานกลาง มีเนื้อที่ ๔,๖๓๐ ไร่ หรือ ร้อยละ ๐.๑๔ ของพื้นที่จังหวัด พบมาก ในเขตพื้นที่อำเภอนาดูน รองลงมาในเขตพื้นที่ อำเภอลำปุม อำเภอกันทรวิชัย และอำเภอบรบือ

ภาพที่ ๔ แผนที่ชุดดินต่ำลตอนกลาง

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

จากการศึกษาแผนที่การใช้ที่ดินของการพัฒนาที่ดินพบว่าตำบลตอนกลาง มีกลุ่มชุดดิน ๕ กลุ่มดังนี้

๑. กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดตะกอนลำน้ำหรือเกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเร็ว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียวมีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประพาสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงปะปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง ดินมีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่อนข้างต่ำ ดินชั้นบนมักมีปฏิกิริยาเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐-๖.๐ ส่วนดินชั้นล่างจะเป็นกรดน้อยกว่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐-๗.๕

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและมีเนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย พืชมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ทำนา บางแห่งใช้ปลูกอ้อย หรือปลูกพืชล้มลุกในฤดูแล้ง ในบริเวณที่ดอนจะมีปัญหาการขาดน้ำในฤดูเพาะปลูก

ปัจจุบันพบในบริเวณหมู่ที่ ๑,๔,๙,๑๐

๒. กลุ่มชุดดินที่ ๒๒

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเร็ว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีพื้นเป็นสีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประพาสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีเหลืองปนน้ำตาล และอาจพบมีศิลาแลงอ่อนในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินบนค่อนข้างเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

บริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่ในฤดูฝนใช้ปลูกข้าว บางแห่งยังคงสภาพเป็นป่าอยู่ หรือใช้ปลูกไม้ยืนต้น แต่ยังมี

ปัญหาเรื่องการแช่ขังของน้ำในช่วงฤดูฝน ในบริเวณที่ดอนจะมีปัญหาการขาดน้ำในฤดูเพาะปลูก ปัจจุบันพบในบริเวณหมู่ที่ ๕,๖,๒

๓. กลุ่มชุดดินที่ ๒๔

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นกลุ่มดินลึกมากที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วน หรือดินทราย สีดินเป็นสีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทาปนชมพู พบจุดประพาสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีเทา ในดินชั้นล่างบางแห่งจะพบชั้นที่มีการสะสมอินทรีย์วัตถุเป็นชั้นบางๆ ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำมาก ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๕-๖.๕

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินเป็นทรายจัด มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ พืชมักแสดงอาการขาดน้ำ ในช่วงฝนทิ้ง และมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ทำนา หรือปลูกพืชไร่บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อยและปอ บางแห่งเป็นทุ่งหญ้าธรรมชาติ ปัจจุบันพบในบริเวณหมู่ที่ ๔,๑๐

๔. กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ สภาพพื้นที่บริเวณพื้นที่ตอน ที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำดี เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาล สีเหลืองหรือแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายและดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในบริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับชะล้างของหน้าดิน

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่นมันสำปะหลัง ข้าวโพด ข้าวฟ่าง อ้อย ปอ งา และถั่ว บางแห่งใช้ปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้น

ปัจจุบันพบในบริเวณหมู่ที่ ๔,๑๐

๕. กลุ่มชุดดินที่ ๔๑

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินเนื้อหยาบ หรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ ทับอยู่บนชั้นดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินพื้น หรือดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดต่างชนิดต่างยุค ในบริเวณพื้นที่ตอน สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นกลุ่มดินลึกที่มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินช่วง ๕๐ ซม. ตอนบนเป็นดินทรายหรือดินทรายปนดินร่วน ส่วนชั้นดินถัดลงไปเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินร่วนเหนียว หรือดินเหนียว สีดินเป็นสีน้ำตาลอ่อน หรือสีเหลืองปนสีน้ำตาล บางอาจพบจุดประในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตาม

ธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕ ส่วนในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นจัดถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๕-๗.๐

ปัญหาสำคัญในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายจัด พืชที่ปลูกมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำได้ง่าย แต่ถ้ามฝนตกมากดินชั้นบนจะแฉะ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก บริเวณที่มีความลาดชันสูงจะเกิดการชะล้างได้ง่าย

ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ปลูกพืชไร่ต่างๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย

ปัจจุบันพบในบริเวณหมู่ที่ ๗,๑๑,๓

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศเหมือนกับพื้นที่ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยทั่วไป คือ ๓ ฤดู ประกอบด้วย ฤดูร้อนจากห้วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนจากห้วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน ฤดูหนาวจากห้วงเดือนตุลาคม ถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกๆปี อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๙.๑ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๘.๙ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๓๑.๒๖ องศาเซลเซียส

๑.๓.๒ ฤดูกาล

สภาพอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ๓ ฤดู โดย

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์

๑.๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

จากสถิติน้ำฝน ปี ๒๕๖๑ ที่วัดโดยสำนักงานอุตุวิทยามหาสารคาม อำเภอโกสุมพิสัย พบว่า ฝนเริ่มตกในเดือนมีนาคม และจะประสบฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วงทุกปี ฝนตกมากที่สุดในเดือนกรกฎาคม โดยในปี ๒๕๖๑ ฝนตกรวมตลอดปีวัดได้จำนวน ๑,๒๓๓.๕ มิลลิเมตร ฝนตกเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ ๑๐๒.๗๙ มิลลิเมตร ปริมาณฝนสูงสุด ๒๔๕.๓ มิลลิเมตร ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑

สถิติปริมาณน้ำฝน ในรอบ ๑๐ ปี (๒๕๕๒-๒๕๖๑)

- ฝนตกเฉลี่ยในรอบ ๑๐ ปี มี ปริมาณ	๑,๓๔๘.๓๖	มม./ปี
- ปริมาณฝนตกต่ำสุด (ในปี ๒๕๕๘) มี ปริมาณ	๘๘๙.๑๐	มม./ปี
- ปริมาณฝนตกสูงสุด (ในปี ๒๕๖๐) มี ปริมาณ	๑,๘๙๑.๒๐	มม./ปี
- เดือนที่มีฝนตกน้อยที่สุด ประมาณ เดือน มกราคม ธันวาคม
 - เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ประมาณเดือน พฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน

๑.๗ สมรรถนะของดินในตำบลดอนกลาง

ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว แบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. ดินที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว

๒. ดินที่เหมาะสมปานกลาง มี ๓๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด (ร้อยเอ็ด)

๓. ดินที่เหมาะสมน้อยมาก มี ๑๘ % ของพื้นที่ทั้งหมด (อุบล)

๔. ดินที่ไม่มีความเหมาะสมเลย มี ๕๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด (โคราช+น้ำพอง)

ดินที่เหมาะสมในการปลูกพืชไร่

๑. ดินที่เหมาะสมในการปลูกพืชไร่ปานกลาง มี ๑๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด (โคราช)

๒. ดินที่เหมาะสมน้อย มีประมาณ ๓๒ % ของพื้นที่ทั้งหมด (ร้อยเอ็ด+พิมาย)

๓. ดินที่เหมาะสมน้อยมาก มีประมาณ ๕๘ % (ดินชุดอุบล+น้ำพอง)

ตารางที่ ๒ : แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน (ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี, ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งเดือน, จำนวนวันที่ ฝนตกทั้งปี) ในรอบ ๑๐ ปี (๒๕๕๕ - ๒๕๖๔) ของสถานีอุตุนิยมวิทยามหาสารคาม สาขาอำเภอกอสมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๗๓.๙	๔.๑	๖๙.๑๗	๐.๐	๔๐.๘	๒	๑.๙	๐	๒.๙	๐	๑๙.๔๘
กุมภาพันธ์	๐.๑	๐.๐	๖๘.๙๑	๓๐.๗	๐	๐	๗.๓	๒๖.๙	๐	๑๓.๑	๑๔.๗๐
มีนาคม	๒.๑	๒๕.๑	๖๖.๖๗	๑๖.๑	๑.๔	๓๘	๕๙.๙	๖.๙	๑๑๕.๓	๖๕.๙	๔๑.๖๓
เมษายน	๑๗๒.๒	๒๖.๓	๗๐.๓๙	๒๒.๔	๑๔๑.๑	๑๓	๑๘๘.๘	๒๘.๑	๑๖๐.๔	๑๐๔.๙	๙๒.๗๖
พฤษภาคม	๔๑๔.๙	๒๐๓.๔	๖๙.๗๗	๒๔.๘	๑๖๙.๖	๔๑	๒๑๗.๗	๒๓๒.๘	๙๗.๐	๑๓๐.๗	๑๖๐.๑๖
มิถุนายน	๕๙.๙	๖๘	๗๓.๕๕	๑๗๔.๔	๒๓๓.๘	๕๘	๑๔๙.๓	๕๒.๒	๑๑๔.๖	๑๖๘.๖	๑๑๕.๒๔
กรกฎาคม	๑๐๓.๕	๑๙๑	๗๙.๐๘	๒๐๘.๐	๒๕๘.๐	๑๕๐	๒๔๕.๓	๑๒๙.๑	๑๘๗.๘	๑๔๘.๔	๑๗๐.๐๒
สิงหาคม	๓๖๒.๓	๒๑๗.๙	๗๙.๑๙	๑๗๖.๘	๓๕๕.๙	๘๖	๑๕๓.๙	๕๗๗.๒	๒๔๗.๗	๑๓๒.๔	๒๓๘.๙๓
กันยายน	๑๙๐.๑	๓๔๗.๕	๘๑.๓๖	๑๕๐.๙	๓๗๖.๗	๕๑	๑๕๘.๔	๑๙๒.๑	๒๐๔.๔	๔๐๑	๒๑๕.๓๕
ตุลาคม	๗๘.๘	๕๑.๑	๗๕.๒๔	๘๓.๗	๑๑๘.๖	๙๓	๒๓.๖	๑๑.๘	๑๒๘.๖	๑๒๓.๙	๖๗.๘๓
พฤศจิกายน	๙.๑	๔.๖	๗๔.๖๔	๑.๓	๓๓.๙	๐	๒๗.๔	๑.๕	๖.๕	๐	๑๕.๙๐
ธันวาคม	๐.๐	๑๗.๗	๖๘.๒๒	๐.๐	๐	๓	๐	๐	๐	๐	๘.๖๐
เฉลี่ย	๑๒๒.๒๔	๙๖.๓๙	๗๓.๐๑	๗๔.๐๙	๑๔๔.๑๕	๔๔.๕๘	๑๐๒.๗๙	๑๐๔.๘๘	๑๐๕.๔๓	๑๐๗.๔๑	๙๖.๗๒

๑.๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิ อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๑๙.๑ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนมกราคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๘.๙ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๓๑.๒๖ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ ร้อยละ ๙๖.๒๗อุณหภูมิเฉลี่ย

อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ต่ำสุด ๑๕.๕๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๔๒.๕๐ องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๖๐ ต่ำสุด ๒๓.๖๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๓๙.๘๐ องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ยในปี พ.ศ.๒๕๖๑ ต่ำสุด ๒๒.๐๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๔๐.๓๐ องศาเซลเซียส

ตารางที่ ๓ ข้อมูลสถิติอุณหภูมิรายเดือน ปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
(หน่วย : ร้อยละ)

เดือน	ปี										เฉลี่ย
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	
มกราคม	๒๔.๗๕	๒๔.๐๙	๒๑.๕๑	๒๒.๗๖	๒๕.๐๒	๒๔.๒๕	๑๙.๑	๓๒.๒	๓๓.๔	๒๒.๔๑	๒๔.๕๐
กุมภาพันธ์	๒๖.๔๔	๒๗.๗๐	๒๖.๑๘	๒๖.๐๐	๒๓.๙๖	๒๖.๕	๑๘.๘	๓๖.๔	๓๔.๐	๒๕.๗๘	๒๗.๑๘
มีนาคม	๒๘.๒๖	๒๙.๙๘	๒๙.๙๔	๒๙.๗๙	๒๙.๙๗	๒๙	๒๒.๓	๓๘.๒	๓๗.๒	๒๙.๕๑	๓๐.๔๒
เมษายน	๒๙.๑๖	๓๐.๙๓	๓๐.๑๙	๓๐.๖๕	๓๓.๐๑	๓๐	๒๓.๗	๓๘.๙	๓๖.๑	๓๐.๓๑	๓๑.๓๐
พฤษภาคม	๒๙.๑๑	๒๙.๙๕	๓๐.๔๙	๓๑.๔๑	๓๑.๑๘	๓๐.๕	๒๔.๖	๓๖.๖	๓๗.๙	๓๑.๒๙	๓๑.๓๐
มิถุนายน	๒๙.๑๓	๒๙.๓๗	๒๙.๙๖	๓๐.๒๗	๒๙.๘๘	๒๙	๒๕.๒	๓๖.๔	๓๕.๔	๓๐.๖๐	๓๐.๕๓
กรกฎาคม	๒๘.๕๓	๒๘.๕๔	๒๘.๖๕	๒๘.๗๗	๒๘.๖๘	๒๘.๕	๒๕	๓๕.๑	๓๕.๕	๒๙.๗๒	๒๙.๗๐
สิงหาคม	๒๗.๙๒	๒๗.๙๕	๒๘.๔๔	๒๘.๔๕	๒๘.๘๓	๒๘.๕	๒๔.๙	๓๓.๕	๓๓.๔	๓๐.๐๒	๒๙.๒๐
กันยายน	๒๘.๑๒	๒๗.๕๐	๒๘.๑๘	๒๘.๓๐	๒๗.๙๙	๒๗.๕	๒๔.๕	๓๓.๔	๓๓.๕	๒๘.๒๐	๒๘.๗๒
ตุลาคม	๒๗.๙๓	๒๗.๐๐	๒๗.๗๔	๒๗.๒๕	๒๘.๒๗	๒๖.๕	๒๓.๖	๓๔.๑	๓๐.๑	๒๗.๘๙	๒๘.๐๔
พฤศจิกายน	๒๘.๐๖	๒๖.๖๗	๒๗.๐๙	๒๗.๙๐	๒๖.๙๒	๒๔	๒๑.๗	๓๓.๐	๓๑.๙	๒๖.๗๐	๒๗.๔๐
ธันวาคม	๒๖.๔๔	๒๖.๔๔	๒๓.๘๒	๒๕.๙๕	๒๔.๘๑	๒๒.๕	๒๐.๒	๓๑.๓	๓๐.๕	๒๔.๑๑	๒๕.๖๐
เฉลี่ย	๒๖.๖๖	๒๗.๘๒	๒๘.๐๑	๒๗.๖๘	๒๘.๑๒	๒๘.๒๑	๒๒.๘	๓๔.๙๒	๓๔.๐๗	๓๓.๖๕	๓๑.๒๖

๑.๔ เส้นทางคมนาคม

๑.๔.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

การคมนาคมติดต่อของตำบลตอนกลาง แบ่งออกได้ดังนี้ คือ

๑) การคมนาคมติดกับอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

การคมนาคมติดต่อระหว่างตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม ใช้เส้นทางรถยนต์ ซึ่งมีเส้นทางที่สำคัญ คือ ทางหลวงหมายเลข ๒๐๘ สายขอนแก่น มหาสารคาม ตัดผ่านตำบลหัวขวาง ตำบลหนองบอน ตำบลแพ่ง ตำบลเขวาโนตำบลวัง ระยะทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๒๘ กิโลเมตร และระยะทางที่ใช้ติดต่อกับอำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๔๐ กิโลเมตร

การบริการรถโดยสารและพาหนะอื่น ๆ

- การบริการรถโดยสารประจำทาง (สายขอนแก่น – มหาสารคาม) เป็นรถโดยสารที่วิ่งรับผู้โดยสารระหว่างจังหวัด คือ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผ่านอำเภอโกสุมพิสัย ถึงจังหวัดมหาสารคาม อำเภอโกสุมพิสัยจึงได้รับการบริการรถโดยสารประจำทาง คือ ตำบลเขวาไร่ ตำบลแพ่ง ตำบลหนองบอน ตำบลหัวขวาง
- พาหนะอื่น ๆ ที่ใช้ในการขนส่ง ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอีแต่น รถบรรทุกเล็ก และรถบรรทุกสิบล้อ เป็นต้น

๑.๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่ก่อสร้าง

๑) แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑. ลำน้ำ/ลำห้วย	๘	แห่ง
	๒. หนอง บึง และอื่นๆ	๓	แห่ง
๒) แหล่งน้ำที่ก่อสร้างขึ้น	๑. บ่อน้ำบาดาล	๓๓	แห่ง
	๒. ประปาหมู่บ้าน	๑๓	แห่ง
	๓. ชลประทาน	๑	แห่ง

๑.๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ขนาดการถือครองที่ดิน โดยเฉลี่ยประมาณ ๒๔.๔๒ ไร่/ครัวเรือน (จำนวนพื้นที่ทางการเกษตร ทั้งหมด ๓๐,๑๓๙ ไร่ ครัวเรือนเกษตรกรทั้ง ๑,๒๓๔ ครัวเรือน)

สิทธิในที่ดินทำกิน

- โฉนดที่ดิน ร้อยละ ๕๗
- นส.๓ก ร้อยละ ๓๖
- อื่น ๆ ร้อยละ ๗

พื้นที่ / สภาพการถือครอง

พื้นที่ทั้งหมดของตำบลตอนกลาง	๓๔,๓๘๙	ไร่
พื้นที่ทำการเกษตร	๓๐,๑๓๙	ไร่
- สภาพถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร		
ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	๑,๑๙๑	ครัวเรือน

แรงงานภาคเกษตรส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย ๓ คนต่อครัวเรือน การจ้างแรงงานมีมากช่วงปักดำ เกี่ยวข้าว ปลูก-ตัดอ้อย ซึ่งในปัจจุบันค่าแรงมีราคาสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลงทำนาพร้อมๆกัน ค่าแรงสูงถึงวันละ ๓๐๐ บาท อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานสูงขึ้น เป็นเพราะว่ามีแรงงานวัยหนุ่มสาวไปทำงานภาคอุตสาหกรรมต่างถิ่นมากขึ้น ทำให้แรงงานภาคการเกษตรลดน้อยลง

๑.๖.๑ ผลผลิตภัณฑ่มวลรวมของจังหวัด

ผลผลิตมวลรวมจังหวัด

ประมาณการมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปี ๒๕๖๔ มูลค่า ๖๒,๗๕๕ ล้านบาท มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ จำนวน ๒,๒๓๘ ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี จำนวน ๘๐,๔๒๒ บาท คิดเป็นลำดับที่ ๕๘ ของประเทศ และเป็นลำดับที่ ๘ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสาขาที่มีมูลค่าสูงสุดและมีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับจังหวัด แยกเป็น

- ภาคเกษตร จำนวน ๑๒,๒๒๗ ล้านบาท ซึ่งจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ ๕,๒๙๑.๖๘๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๓๐๗,๓๐๑.๘๗ ไร่ และข้อมูลสำรวจ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ จังหวัดมีพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๒,๘๑๘,๕๗๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๒๒ ของพื้นที่จังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม อาชีพสำคัญได้แก่ การทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การเกษตรจึงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญของจังหวัด มหาสารคาม

- ภาคนอกเกษตร จำนวน ๔๒,๐๓๗ ล้านบาท และมีสาขาที่มีมูลค่าสูงสุด ๓ อันดับแรก คือ อันดับ ๑ สาขาการศึกษา จำนวน ๑๑,๒๑๐ ล้านบาท โดยจังหวัดมหาสารคาม มีนิสิต นักศึกษา ในมหาวิทยาลัย มากกว่า ๖๐,๐๐๐ คน ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัด อันดับ ๒ สาขาการผลิต จำนวน ๘,๑๗๘ ล้านบาท และอันดับ ๓ สาขาการค้าส่งและค้าปลีก การซ่อมแซม ยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ จำนวน ๗,๐๑๒ ล้านบาท ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ ผลผลิตภัณฑ่มวลรวมจังหวัด (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๔) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔

ที่	สาขาการผลิต	ปี (หน่วย: ล้านบาท)		
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
๑	ภาคเกษตร	๑๒,๖๔๐	๑๓,๐๓๖	๑๓,๓๘๗
๒	ภาคนอกเกษตร	๔๖,๔๗๙	๔๗,๔๘๑	๔๙,๓๖๘

ตารางที่ ๕ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๖๔) จำแนกตามสาขาการผลิต
จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๖๔

ที่	สาขาการผลิต	มูลค่า(ล้านบาท)
๑	ภาคเกษตร	๑๓,๓๘๗
๒	ภาคนอกเกษตร	๔๙,๓๖๘
	- การผลิตอุตสาหกรรม	๙,๓๖๔
	- การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	๘๔๙
	- การก่อสร้าง	๓,๔๐๔
	- การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	๗,๐๑๒
	- ที่พักและบริการด้านอาหาร	๔๓๔
	- การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	๑,๗๒๕
	- กิจกรรมทางการเงิน	๖,๔๐๘
	- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ	๒,๗๓๘
	- การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ	๒,๖๔๐
	- การศึกษา	๑๑,๒๑๐
	- การบริการด้านสุขภาพและสังคม	๒,๕๖๐
	- ศิลปะความบันเทิง	๑๖๒
	- กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	๒,๙๕๕
	- กิจกรรมการการบริหาร	๕๖
	- วิทยาศาสตร์และกิจกรรมทางวิชาการ	๒๐
	- ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	๕๕๐
	- การจัดการน้ำ	๒๓๘
	- กิจกรรมทางวิชาชีพ	๒๓
	- กิจกรรมด้านการบริการอื่นๆ	๘๗๗
	รวม	๖๒,๗๕๕

๑.๖.๒ รายได้ของประชากรรวม รายได้ต่อหัว

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๔ พบว่า ประชากรมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวน ๗๒,๐๐๐.๙๐บาท และมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี จำนวน ๒๕๙,๖๗๔.๘๑ บาท โดยรายได้หลักมาจากการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และพบว่าเกษตรกรมี พบว่า ประชากรมีระดับรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อปี ๔๓,๕๑๗.๗๓ บาท และมีระดับรายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี จำนวน ๑๖๘,๑๓๖.๖๙ บาท

ตารางที่ ๖ ผลผลิต ต้นทุนการผลิต รายได้ ของการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในตำบลดอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๔/๖๕

ชนิดพืช	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	ต้นทุนการผลิตต่อไร่ (บาท)	รายได้ต่อไร่ (บาท)
ข้าวนาปี	๔๐๐ ก.ก.	๓,๑๒๕	๔,๗๘๔
อ้อยโรงงาน	๑๐ ตัน	๘,๐๐๐	๑๐,๐๐๐
มันสำปะหลัง	๓ ตัน	๓,๘๑๐	๖,๓๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอกอสุ่มพิสัย (๒๕๖๔)

๑.๖.๓ จำนวนครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของตำบลดอนกลาง ๑,๑๗๐ ครัวเรือน มีประชากรในพื้นที่ประมาณ ๖,๑๒๕ คน (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ประจำปี ๒๕๖๕) แยกเป็นชาย ๓,๑๑๐ คน หญิง ๓,๑๑๐ คน โดยจำแนกเป็นรายหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ ๗ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากรของตำบลตำบลดอนกลาง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่ที่	จำนวนประชากร				จำนวนครัวเรือน	
	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	
๑	๑๘๖	๒๑๗	๔๐๓	๑๑๖	๘๒	
๒	๒๘๙	๓๑๑	๖๐๐	๑๕๒	๑๓๗	
๓	๔๗๕	๔๖๗	๙๔๒	๒๒๒	๑๖๘	
๔	๔๑๖	๔๑๔	๘๓๐	๒๒๖	๑๕๖	
๕	๑๙๔	๑๙๑	๓๘๕	๑๑๕	๗๒	
๖	๓๘๙	๔๑๗	๘๐๖	๒๐๒	๑๔๗	
๗	๙๘	๙๗	๑๙๕	๕๕	๓๘	
๘	๓๑๑	๓๒๒	๖๓๓	๑๗๐	๑๐๖	
๙	๑๘๙	๑๙๘	๓๘๗	๙๐	๗๕	
๑๐	๒๘๐	๒๘๔	๕๖๔	๑๕๐	๑๑๓	
๑๑	๑๘๘	๑๙๒	๓๘๐	๙๘	๗๖	
รวม	๓,๐๑๕	๓,๑๑๐	๖,๑๒๕	๑,๕๙๖	๑,๑๗๐	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอกอสุ่มพิสัย กรมการปกครอง (มีนาคม ๒๕๖๕)

ตารางที่ ๘ : แสดงข้อมูล ผู้นำ ของหมู่บ้าน ตำบลตอนกลาง

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	ชื่อกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	อาสาสมัครเกษตรกร ระดับหมู่บ้าน
๑	ตอนกลาง	นายถาวร สิทธิชินวงษ์	นายถาวร สิทธิชินวงษ์
๒	วังจาน	นายฉวี โถทอง	นายฉวี โถทอง
๓	โนนสูง	นายประเสริฐ ภาเกตศรี	นายสุบรรณ น้อยจันทร์
๔	ทิพย์โส	นายสำราญ พันธุ์ทอง	นายสำราญ พันธุ์ทอง
๕	โนนอุดม	นายสุปัน นาชัยสิน	นายสุปัน นาชัยสิน
๖	วังจาน	นายสุระศักดิ์ งามพรม	นายสุระศักดิ์ งามพรม
๗	วังแคน	นายวิจิต คลิบเงิน	นายวิจิต คลิบเงิน
๘	หินแห่	นายนิพนธ์ ครองพลขวา	นายนิพนธ์ ครองพลขวา
๙	เหล่า	นายทวี สีแสง	นายเพ็ญ งามโคกกลาง
๑๐	ทิพย์โส	นายศิริพันธ์ นนทะแสง	นายศิริพันธ์ นนทะแสง
๑๑	วังแคน	นายสำรวล พะเลียง	นายสำรวล พะเลียง

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโกสุมพิสัย กรมการปกครอง (มิถุนายน ๒๕๖๕)

๑.๖.๔ การศึกษา

ประชาชนในตำบลตอนกลาง ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ - มัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๓ แห่ง ดังนี้

- ๑) โรงเรียนบ้านตอนกลางนุกุลวิทย์
- ๒) โรงเรียนบ้านตอนกลาง
- ๓) โรงเรียนทิพย์โส

นอกจากนี้ยังมีศูนย์การศึกษานอกระบบ (กศน.) สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนเปิดสอนให้กับราษฎรในพื้นที่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย

๑.๖.๕ สาธารณสุข

ตำบลตอนกลาง มีสถานี่รักษาพยาบาล สถานื่อนามัยประจำตำบล ๑ แห่ง คือศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ ๙ ตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกหมู่บ้าน การให้บริการจะให้บริการขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้ด้านสาธารณสุขพื้นฐาน รับฝากครรภ์ ให้อาหารเสริม วางแผนครอบครัว ขูดหินปูน เป็นต้น

๑.๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลตอนกลาง นับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร

บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- **เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม** เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน** (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ทุ่งนาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเล่า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมแป้งข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจีต่อหน้าท่านทำให้เกิดความปิติใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวศ**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญฆะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและ

- **ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า** บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้านด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อานิสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อนพระเจดีย์ทรายและมีการเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้มีความสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความสุขฉวยฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมათานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก (ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว) ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมี

๒๓

- โอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รัศมีสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไป

ทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

- **ครอง ๑๔** คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนตัวชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตุงเฮือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผ้า และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไป

ถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือ

สามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลู

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหรีดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม้กัลบกหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็นที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธี เช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หญิงยืนเยี้ยว คะลำ (ห้ามผู้หญิงยืนเยี้ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตู นั่งตันขันโต นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตก เป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเฮือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ – ใช้ดินเชยเสื้อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผัดกัน ช่มเหงกัน ต่าป้อยญาติกัน คะลำ

องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่ง การดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลตอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวน สมาชิกใน กลุ่ม(ราย)	ปีที่ จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	กลุ่มส่งเสริม อาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาควาย ไทยวังจัน		✓	✓	๑๓	๒๕๖๒
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคบ้านโนนสูง		✓	✓	๒๘	๒๕๔๙
๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ ม.๘ ต.ตอน กลาง		✓	✓	๑๐	๒๕๖๓
๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสัตว์โคเนื้อหินแห่- โนนอุดม		✓	✓	๔	๒๕๖๓
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อลานอ้อยหินแห่		✓	✓	๑๒	๒๕๖๓
๖	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อ บ.หินแห่ ม.๘ ตำบลตอนกลาง		✓	✓	๑๐	๒๕๖๓
๗	วิสาหกิจชุมชนรุ่งเรืองฟาร์มโคเนื้อบ้านโนนสูง		✓	✓	๗	๒๕๖๓
๘	วิสาหกิจชุมชนเกษตรกรเลี้ยงโคขุน ม.๑๐ ตำบลตอนกลาง		✓	✓	๑๐	๒๕๖๓
๙	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านหินแห่ หมู่ที่ ๘ ตำบลตอนกลาง		✓	✓	๑๐	๒๕๖๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (มีนาคม ๒๕๖๕)

๑.๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน เมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลตอนกลาง สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่อื่นๆ ซึ่งรายละเอียดแสดงในตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่ตำบลตอนกลาง

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
๑	นาข้าว	๑๓๒๗๗	
๒	มันสำปะหลัง	๔๘๒๕	
๓	อ้อย	๕๓๕๒	

(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน : <http://eis.ldd.go.th/lddeis/PLM.aspx>)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลดอนกลาง

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

๒.๑.๑ ทรัพยากรน้ำ

- แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑. ลำน้ำ/ลำห้วย	๘	แห่ง
	๒. หนอง บึง และอื่นๆ	๓	แห่ง
- แหล่งน้ำที่ก่อสร้างขึ้น	๑. บ่อน้ำบาดาล	๓๓	แห่ง
	๒. ประปาหมู่บ้าน	๑๓	แห่ง
	๓. ชลประทาน	๑	แห่ง

๒.๑.๒ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น (พืช/ประมง/ปศุสัตว์)

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก รองลงมาคือ การปลูกอ้อย และมันสำปะหลัง อาชีพเสริม การค้าขาย ดังนั้นสินค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมา อ้อย และ มันสำปะหลัง

สินค้าเกษตรที่สำคัญ (พืช/ประมง/ปศุสัตว์) พิจารณาจัดลำดับความสำคัญ และวิเคราะห์สินค้าเกษตรที่สำคัญเป็นรายประเด็น ดังนี้)

- ๑) ข้าว
- ๒) อ้อย
- ๓) มันสำปะหลัง

๒.๑.๓ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลดอนกลาง มีพื้นที่ขึ้นความเหมาะสมมาก จำนวน ๖,๔๔๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔๕ รองลงมาได้แก่พื้นที่ขึ้นความเหมาะสมปานกลาง จำนวน ๗,๐๑๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖๘ พื้นที่ขึ้นความเหมาะสมเล็กน้อย จำนวน ๒,๖๒๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓๖ และพื้นที่ไม่เหมาะสม จำนวน ๙,๒๕๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๒ ตามลำดับ

๒.๑.๔ การใช้ที่ดิน

ตารางที่ ๑๑ การจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

หมู่	หมู่บ้าน	พื้นที่นอกจากการเกษตร (ไร่)		พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		รวมพื้นที่ ทั้งหมด
		ที่อยู่อาศัย	อื่น ๆ	ที่ทำนา	ที่ทำไร่	
๑	ดอนกลาง	๕๒	๕๔๒	๙๙๗	๑,๖๒๒	๓,๒๑๓
๒	วังจาน	๖๐	๔๐๒	๑,๗๒๐	๒,๓๓๙	๔,๔๒๑
๓	โนนสูง	๗๔	๒๙๔	๑,๕๖๒	๑,๗๘๙	๓,๗๑๙
๔	ทิพโสศ	๖๘	๓๙๘	๑,๔๗๒	๒,๒๖๗	๔,๒๐๕
๕	โนนอุดม	๔๐	๓๓๖	๘๑๙	๘๔๓	๒,๐๓๘
๖	วังจาน	๗๔	๓๘๙	๑,๙๘๔	๒,๗๑๓	๕,๐๖๐
๗	วังแคน	๑๐	๓๗๐	๒๑๕	๒๐๐	๗๙๕
๘	หินแห่	๕๐	๑๙๗	๙๙๘	๑,๑๔๖	๒,๓๑๔
๙	เหล่า	๔๕	๓๑๐	๘๗๔	๑,๕๖๕	๒,๗๙๔
๑๐	ทิพโสศ	๕๐	๒๘๔	๑,๓๙๓	๒,๔๒๒	๔,๐๔๙
๑๑	วังแคน	๔๒	๑๖๓	๗๒๔	๘๕๒	๑,๗๘๑
	รวม	๕๖๕	๓,๖๘๕	๑๕,๔๔๘	๑๗,๗๕๘	๓๔,๓๘๙

หวานตามกำหนดเวลาในช่วงแรก ได้)													
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไป ฉีดพ่นใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถ กลบ (น้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)							←→						
๔. ทำการไถ-คราดดิน-ปักดำ							←→						
๕. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่น อีกครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐วัน								←→					
๖. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและ เตรียมจัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ใช้ใน ฤดูกาลเพาะปลูกต่อไป												←→	

(๔) ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

๑. หวานปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว
๒. เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ
๓. ถ้าไม่ได้หวานในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้มาหวานในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่
๔. เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปี๊บละ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปี๊บละ ๒ ช้อนโต๊ะ)

(๕) การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูก

๑. แซ่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้น้ำ ๑ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ) แซ่เมล็ดพันธุ์ข้าวนาน ๓๐นาที
๒. นำพันธุ์ข้าวไปหวานในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕ วัน ให้หวานปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ช้อนโต๊ะ)
๔. เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐วัน หวานปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วนในข้อ ๓ เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย
๕. ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓ - ๔ - ๘ เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐ - ๒๕ วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

ตารางที่ ๑๔ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ตำบลอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ต้นทุน/ไร่		รายรับ/ไร่
รายการ	เงิน	
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์	๕๐๐	ผลผลิต ๔๓๕ กิโลกรัม/ไร่
๒. ค่าเตรียมดิน	๖๕๐	ราคาในท้องถื่น ๑๓บาท/กิโลกรัม
๓. ค่าแรงงาน (ปลูก/ดูแลรักษา)	๗๕๐	(๔๓๕ X ๑๓ = ๕,๖๕๕)
๔. ค่าสารเคมี/ค่าปุ๋ย	๔๘๐	
๕. ค่าเก็บเกี่ยว	๗๐๐	
๖. ค่าขนส่ง	๑๕๐	
รวม	๓,๒๓๐	รวม ๕,๖๕๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย ๒๕๖๔

อัตราค่าจ้างและราคาเมล็ดพันธุ์

- รถไถเดินตาม และรถแทรกเตอร์ ค่าจ้างไร่ไถตะไถแปร ๕๐๐ บาทต่อไร่ รถเกี่ยว นวด ข้าว ค่าจ้างไร่ละ ๘๐๐บาท
- เมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียว กข ๖ กระสอบละ ๕๒๕ บาทราคา ,ข้าวเจ้ามะลิ ๑๐๕, ข้าวเจ้ากข. ๑๕ ราคา กระสอบละ ๕๘๐ บาท

๒) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยแล้ง ทำให้มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ขณะที่ราคาข้าวเปลือกเจ้าหอมมะลิที่เกษตรกรขายได้ปรับตัวลดลง เนื่องจากปัจจุบันมีคู่แข่งชั้นมากขึ้น อาทิ เวียดนาม และกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน

๓๒

ราคาข้าว เปลือก เจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคา ต้นละ ๑๐,๙๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท ราคาข้าว เปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ต้นละ ๑๒,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ บาท

เกษตรกรตำบลหัวขวาง สามารถขายผลผลิตข้าวให้กับจตุรรับซื้อในพื้นที่ใกล้เคียง ในอำเภอโกสุมพิสัย จำนวน ๕ แห่ง รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ จุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ใกล้เคียง

ที่	ชื่อโรงงาน/ แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		
			โซน	X	Y
๑	โรงสีข้าวดุสิตไรต์	ต.หนองบอน	๔๘	๒๙๒๗๓๕	๑๗๙๗๔๖๙
๒	รัตนมงคล	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๙๒๙๒๑	๑๗๙๗๔๒๗
๓	สหกรณ์การเกษตร	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๙๕๕๕๐	๑๗๙๙๗๘๗
๔	ร้านทำข้าวพัฒนา	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๙๗๗๘๕	๑๘๐๔๐๑
๕	ลานข้าวโชคอำนวย	ต.ยางน้อย	๔๘	๒๙๗๙๑๓	๑๘๐๔๙๖

๒.) มันสำปะหลังโรงงาน

(๑) จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลดอนกลาง มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๕๘๙ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน จำนวน ๖,๐๒๗ ในปี ๒๕๖๔ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๖,๐๒๗ ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๖ จำนวนพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๕๘๙	๖,๐๒๗	-	๓,๕๐๐
มันสำปะหลัง	๕๘๙	๖,๐๒๗	-	๓,๕๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

<https://farmer.doae.go.th>

(๒) สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชที่สำคัญของตำบล เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน

(๓) ข้อมูลการผลิต

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี โดยมีแหล่งปลูกส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปแอฟริกาใต้ อเมริกาใต้ เอเชีย และอเมริกาเหนือ สำหรับประเทศไทยมีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูก ที่ภาคใต้ เป็นครั้งแรก เพื่อใช้ทำแป้งและสาชู ต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีสภาพดิน ฟ้า อากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก การแปรรูปมัน

สำปะหลัง ดังนั้น จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

มันสำปะหลังโรงงานหมายถึงมันสำปะหลังที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตหรือขูดในระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึงวันที่ ๓๐ กันยายนของปีถัดไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายผลผลิตให้แก่ลานมันเส้นโรงงานมันอัดเม็ด โรงงานแป้งมันและโรงงานแปรรูปอื่นๆ

พันธุ์มันสำปะหลังหมายถึงพันธุ์มันสำปะหลังที่เกษตรกรเพาะปลูกซึ่งปัจจุบันพันธุ์ที่นิยมเพาะปลูกได้แก่พันธุ์ระยอง ๕ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ระยอง ๙๐ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ และพันธุ์ห้วยบง ๖๐ เป็นต้น

ตารางที่ ๑๗ : ลักษณะของพันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐

ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
สีเขียวอ่อน	สีม่วง ไม่มีขน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	รูปร่างแบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ลักษณะ	เกษตรศาสตร์ ๕๐
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๑๕๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	หัวมีขนาดสม่ำเสมอ
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๓
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๘
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๔.๔
ลักษณะเด่น	ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี มีความงอกดีและเก็บรักษาได้นาน มีปริมาณแป้งสูง
ข้อจำกัด	ในบางท้องที่จะแตกกิ่ง ทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติดูแลรักษา

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๑๘ : ลักษณะของพันธุ์ระยอง ๗๒

ลักษณะ	ระยอง ๗๒
สีเขียวอ่อน	สีม่วง
สีก้านใบ	สีแดงเข้ม
ลักษณะแผ่นใบ	แบบใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก(ซม.)	๑๓๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีขาวนวล
ลักษณะหัว	หัวอ้วนและยาวกว่าพันธุ์ระยอง ๕
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูฝน (%)	๒๐-๒๒
เปอร์เซ็นต์แป้งในฤดูแล้ง (%)	๒๔
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๑
ลักษณะ	ระยอง ๗๒
ลักษณะเด่น	ให้ผลผลิตหัวสดสูง ต้นพันธุ์คุณภาพดี ทนแล้ง
ข้อจำกัด	ปริมาณแป้งต่ำเมื่อปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และค่อนข้างอ่อนแอต่อโรคใบไหม้

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ ๑๙ : ลักษณะของพันธุ์หัวบง ๖๐

ลักษณะ	หัวบง ๖๐
สียอดอ่อน	สีม่วงอ่อน
สีก้านใบ	สีเขียวอมม่วง
ลักษณะแผ่นใบ	ใบหอก
ระดับการแตกกิ่ง	๐-๑
ความสูงของการแตกกิ่งแรก (ซม.)	๙๐-๑๔๐
สีลำต้น	สีเขียวเงิน
สีเนื้อหัว	สีขาว
สีเปลือกหัว	สีน้ำตาลอ่อน
ลักษณะหัว	ยาวเรียว
เปอร์เซ็นต์แป้ง (%)	๒๕.๕
ผลผลิตหัวสด (ตัน/ไร่)	๕.๘
ลักษณะเด่น	มีผลผลิตและปริมาณแป้งสูง ต้านทานโรคใบจุดปานกลาง
ข้อจำกัด	ควรเก็บเกี่ยวเมื่ออายุไม่น้อยกว่า ๑๐ เดือน
สียอดอ่อน	สีม่วงอ่อน

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกมันสำปะหลัง

พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๒๐๐ เมตรไม่มีน้ำท่วมขังมีการระบายน้ำดีและถ่ายเทอากาศดีดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือดินทรายระดับหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตรมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง อินทรีย์วัตถุไม่ต่ำกว่า ๑.๐ เปอร์เซ็นต์ค่าความเป็นกรดต่างระหว่าง ๕.๕ - ๗.๕ อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ๒๕ - ๓๗ องศาเซลเซียสปริมาณน้ำฝนกระจายสม่ำเสมอ ๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี (๔) การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑.การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ด้วยพาน ๓ และพานไถลึกประมาณ ๘-๑๒ นิ้วและยกร่องปลูกการเตรียมท่อนพันธุ์มันสำปะหลังเป็นพืชที่ขยายด้วยลำต้น โดยอายุของท่อนพันธุ์ที่เหมาะสมจะอยู่ในช่วง ๘-๑๒ เดือน ขนาดความยาวของท่อนพันธุ์ ประมาณ ๒๐-๒๕ เซนติเมตร มีจำนวนตาประมาณ ๑๐ ตาขึ้นไปต่อ ๑ ท่อนพันธุ์ ยกร่องปลูก ความสูงของร่อง ๓๐ - ๔๐ เซนติเมตร ระยะระหว่างร่อง ๘๐ - ๑๒๐ เซนติเมตร ระยะปลูกมันสำปะหลังระยะ ๘๐ x ๘๐ เซนติเมตร ๑๐๐ x ๑๐๐ เซนติเมตร หรือ ๑๐๐ x ๑๒๐ เซนติเมตร ขึ้นกับ พันธุ์ และพื้นที่

๒. ใช้พันธุ์มันสำปะหลังเกษตรศาสตร์ ๕๐ และห้วยบง ๖๐ควรถนั้สารเคมี ก่อนปักท่อนพันธุ์ ประมาณ ๕ - ๑๐ เซนติเมตร

๓. ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตร ๑๖-๘-๑๖ในอัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้งละเท่าๆกัน ในครั้งแรกใส่หลังจากปลูกมันสำปะหลังแล้ว ๑ เดือน ครั้งที่ ๒ ใส่เมื่อมันสำปะหลังมีอายุได้ ๓ เดือน หรือปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ , ๑๓-๑๓-๒๑และสูตร ๑๕-๗-๑๘ อัตรา ๕๐ - ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เวลาที่ใส่ปุ๋ยเมื่อมันสำปะหลังอายุ ๑ - ๒ เดือน หรือหลังกำจัดวัชพืชครั้งแรก

๔. แผลงศัตรูพืชเพี้ยแบ้งสีชมพูมีในพื้นที่ แต่ยังคงควบคุมได้ ด้วยการใส่สารชีวภัณฑ์

๕. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร การไถและไถโดยไ้รถไถนาเดินตาม เก็บเกี่ยวโดยไ้รถไถนาขนาดเล็ก

๖. การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกี่ยวด้วยแรงงานคน,รถไถและขายหัวสดช่วงอายุที่เหมาะสมกับการเก็บเกี่ยว คือ ๑๐ - ๑๒ เดือน

๗. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ อื่นๆ

ตารางที่ ๒๐ : แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง/ไร่/ปี (ปี ๒๕๖๔)

ต้นทุนการผลิต	เงิน(บาท)	หมายเหตุ
๑.ค่าเตรียมดิน	๖๒๐	
๒.ค่าเตรียมพันธุ์	๕๐๐	
๓.ค่าจ้างปลูก	๖๐๐	
๔.ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	๗๕๐	
๕.ค่าปุ๋ย	๘๐๐	
๖.ค่าขนส่ง	๕๔๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๓,๘๑๐	
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๓,๐๐๐	ราคา ๒.๑๐ บาท/กก.๖,๓๐๐บาท
กำไรสุทธิ	๒,๔๙๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ๒๕๖๔

(๕) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

สถานการณ์การราคามันสำปะหลังที่ผ่านมา พบว่าราคามันสำปะหลังมีมูลค่าสูงขึ้นทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังมีรายได้เพิ่มขึ้น

เกษตรกรตำบลอนกลาง สามารถขายผลผลิตมันสำปะหลังให้กับจตุรชัยในพื้นที่ในตำบลได้ซึ่งทำให้มีค่าขนส่งน้อยและเกษตรกรส่วนใหญ่ก็ขายในพื้นที่รับซื้อของตนเอง จำนวน ๔ แห่ง รายละเอียดดัง

ตารางที่ ๒๑ จุดรับซื้อน้ำมันสำปะหลังในพื้นที่ใกล้เคียง

ที่	ชื่อโรงงาน/ แหล่งรับซื้อ	ที่ตั้ง	พิกัด		
			โซน	X	Y
๑	ชัยศพืชผล	ต.หนองเหล็ก	๔๘	๒๘๗๓๘๐	๑๗๘๕๑๓๑
๒	ลานมันวิยาวิพืชผล	ต.หนองเหล็ก	๔๘	๒๘๒๐๒๓	๑๗๘๓๐๕๙
๓	นายโสภา ดวงวันทอง	ต.ดอนกลาง	๔๘	๒๗๔๓๓๒	๑๗๘๙๔๔๑
๔	ร้านค้าคุณ	ต.ดอนกลาง	๔๘	๒๗๓๖๖๙	๑๗๘๗๗๕๔

๓.) อ้อย

(๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในการปลูกอ้อย

ความเหมาะสมในการปลูกข้าว พบว่าตำบลดอนกลาง มีพื้นที่ขึ้นความเหมาะสมมาก จำนวน ๕๓๕๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๓๒

(๒) จำนวนพื้นที่ปลูก/เก็บเกี่ยว

ในพื้นที่ตำบลดอนกลาง มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร ทั้งสิ้น ๑๐๕ ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๕๓๕๒ ไร่ ในปี ๒๕๖๑ มีเนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๕๓๕๒ ไร่ รายละเอียดดัง ตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๒๒ จำนวนพื้นที่ปลูกอ้อยและพื้นที่เก็บเกี่ยว

พืช	จำนวนครัวเรือน เกษตรกร	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่เสียหาย(ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)
พืชไร่	๒๓๐	๒๕๒๘	-	๒๕๒๘
อ้อยโรงงาน	๒๓๐	๒๕๒๘	-	๒๕๒๘

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

(๓) สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตตั้งแต่ปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวผลผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตอ้อยเป็นพืชไร่หลักที่สำคัญของตำบล เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกร ตามลำดับ

ข้อมูลการผลิต

อ้อยโรงงานหมายถึงอ้อยที่เก็บเกี่ยวส่งเข้าโรงงานในฤดูหีบอ้อยระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคมถึง วันที่ ๓๑ มีนาคม ของปีถัดไปแบ่งเป็น

๑. อ้อยโรงงานปี ๑ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีแรก

๒. อ้อยโรงงานปี ๒ หมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สอง

๓. อ้อยโรงงานปี ๓ ขึ้นไปหมายถึงอ้อยที่ตัดในฤดูหีบอ้อยเป็นปีที่สามขึ้นไป

พันธุ์อ้อยหมายถึงพันธุ์อ้อยโรงงานที่นิยมปลูกได้แก่พันธุ์อุทอง ๑ อุทอง ๒ อุทอง ๓ อุทอง ๔ อุทอง ๕ K ๗๖-๔ K ๘๔-๒๐๐ K ๘๘-๘๗ K ๘๘-๙๒ K ๙๐-๗๗ F ๑๔๐ F๑๕๖ Q๑๐๐ Q๑๓๐ ROC๑๐ ชัยนาท ๑ ขอนแก่น ๑ มุกดาหารและแรกนาร์เป็นต้น

การใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑. การเตรียมดิน ไถด้วยพาลสาม ๑-๒ ครั้ง ลึก ๓๐-๕๐ ซม. ตามด้วยพาลเจ็ด ตากดิน ๗-๑๐ วัน ถ้าปลูกต้นฤดูฝน ให้พรวน ๑ ครั้ง ถ้าปลูกปลายฤดูฝน ต้องพรวนเพิ่มอีก ๒-๓ ครั้ง จนหน้าดินร่วนซุย และคราดเก็บเศษซาก ราก เหง้า หัวและไหลของวัชพืชออกจากแปลง ปรับปรุงสภาพดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ เช่นมูลไก่ ปลูกพืชตระกูลถั่ว ควรวิเคราะห์ดินก่อนปลูก พักดินก่อนปลูก

๒. การเตรียมท่อนพันธุ์พันธุ์ดี ด้านทานโรค แมลง เหมาะสมกับพื้นที่ ตอดี ได้หลายครั้ง อายุเก็บเกี่ยวเหมาะสม เจริญเติบโตเร็ว รากแข็งแรง ท่อนพันธุ์ไม่อ่อน ไม่แก่ ทนแล้ง มีเปอร์เซ็นต์น้ำตาลสูง

๓. ยกร่องปลูกระยะ ๑.๐-๑.๕ เมตร ถ้าปลูกปลายฝนต้องปลูกทันที เพื่อรักษาความชื้นในดิน - แปลงปลูกต้นฝน กลบให้สม่ำเสมอหนา ๓-๕ ซม. ส่วนแปลงปลูกปลายฤดูฝน กลบให้แน่นและหนาประมาณ ๒๐ ซม. การปลูกด้วยเครื่องปลูก เครื่องจะเปิดร่องใส่ปุ๋ย วางท่อนพันธุ์และกลบดินโดยอัตโนมัติ

๔. การให้ปุ๋ยให้ปุ๋ยเคมีหลังปลูก หรือหลังแต่งตออ้อย ๒ ครั้งดินร่วนปนทราย ให้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๓-๑๓-๒๑ ครั้งแรกรองกันร่องพร้อมปลูก อัตรา ๒๐ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุ ๒-๓ เดือน อัตรา ๕๐ กก./ไร่ ถ้าเป็นอ้อยตอ หลังตัดแต่งตอให้เพิ่มปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กก./ไร่ หรือสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๐-๓๐ กก./ไร่ ดินร่วน หรือดินร่วนเหนียว ให้ปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๘ ครั้งแรกหลังปลูก ๑ เดือน อัตรา ๓๕ กก./ไร่ ครั้งที่ ๒ อายุ ๒-๓ เดือน อัตรา ๔๐ กก./ไร่

๕. การจัดการดินหว่านปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้ว อัตรา ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ กิโลกรัม/ไร่ใส่ตากตะกอนหม้อกรองหรือฟิลเตอร์เค้ก อัตรา ๕,๐๐๐-๘,๐๐๐ กิโลกรัม/น้ำหนักแห้ง/ไร่ ใส่ขานอ้อยแห้งหรือบากาส อัตรา ๒,๐๐๐ กก./น้ำหนักแห้ง/ไร่ เพื่อช่วยให้โครงสร้างดินดีขึ้น

๖. การดูแลรักษา การใช้ชีววินทรีย์สารธรรมชาติและสารกำจัดศัตรูพืช ไซเปอร์เมทริน (๒๕% EC) ๒๕ มล./น้ำ ๒๐ ลิตรการใช้สารกำจัดวัชพืชในไร่อ้อย อะลาคลอร์ (๔๘%) ๑๖๐ -๒๔๐ มล./น้ำ ๒๐ ลิตร

๗. การใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร รถไถนา รถเก็บเกี่ยวอ้อย รถคีบอ้อย เครื่องปลูกอ้อย

๘. เก็บเกี่ยวอ้อยอายุ ๑๐-๑๔ เดือนหลังปลูกใช้แรงงานและใช้เครื่องเก็บเกี่ยว

๙. การจัดการตออ้อยอ้อยที่ใช้แรงงาน ต้องใช้มีดตัดตออ้อยให้ชิดดินทันทีหลังเก็บเกี่ยว

๑๐. ต้นทุนการผลิต/ไร่/ปีประกอบด้วย ค่าเตรียมดิน ค่าจ้างปลูก ค่าบำรุงรักษา ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์อื่น ๆ

ตารางที่ ๒๓ : แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงานต่อไร่

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
- เตรียมดิน	๖๐๐	
- เตรียมพันธุ์	๑,๒๐๐	
- ค่าปุ๋ย	๑,๖๐๐	
- ค่ากำจัดวัชพืช	๓๐๐	
- ค่าปลูก	๗๐๐	
- ค่าเก็บเกี่ยว	๑,๘๐๐	
- ค่าขนส่ง	๑,๒๐๐	
รวมต้นทุนทั้งหมด(บาท/ไร่)	๗,๔๐๐	
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่	๑๐,๕๐๐ กก.	ราคา ๑.๑ บาท/กก. ๑๑,๕๕๐ บาท
กำไรสุทธิ	๔,๑๕๐บาท	

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น

(๔) ข้อมูลผลผลิต

ตำบลดอนกลาง มีพื้นที่ปลูกอ้อย จำนวน ๒๕๒๘ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ในพื้นที่ตำบลดอนกลาง มีผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ จำนวน ๙,๐๕๒,๕๐๐ กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย ๑๐,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย(รวมเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลแห่งชาติ) เฉลี่ย ๑,๐๕๐ บาท/กิโลกรัม

(๔) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

จากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย อุตสาหกรรมการผลิตปี ๒๕๖๑/๒๕๖๒ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๖๘๐ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน อุตสาหกรรมการผลิตปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๘๐๘ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๔๘.๔๘ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส.ต่อเมตริกตัน อุตสาหกรรมการผลิตปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ราคาอ้อยขั้นต้นในอัตรา ๙๐๐ บาท ณ ระดับความ

หวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. และกำหนดอัตราขึ้น/ลง ของราคาอ้อยเท่ากับ ๕๔ บาท ต่อ ๑ หน่วย ซี.ซี.เอส. ต่อเมตริกตัน อุตสาหกรรมการผลิตปี ๒๕๕๖/๒๕๕๗ ราคาอ้อยขั้นสุดท้ายเฉลี่ยในอัตรา ๙๕๘.๓๑ บาท ณ ระดับความหวานที่ ๑๐ ซี.ซี.เอส. รายละเอียดดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๒๔ จุดรับซื้ออ้อยในตำบลตอนกลาง

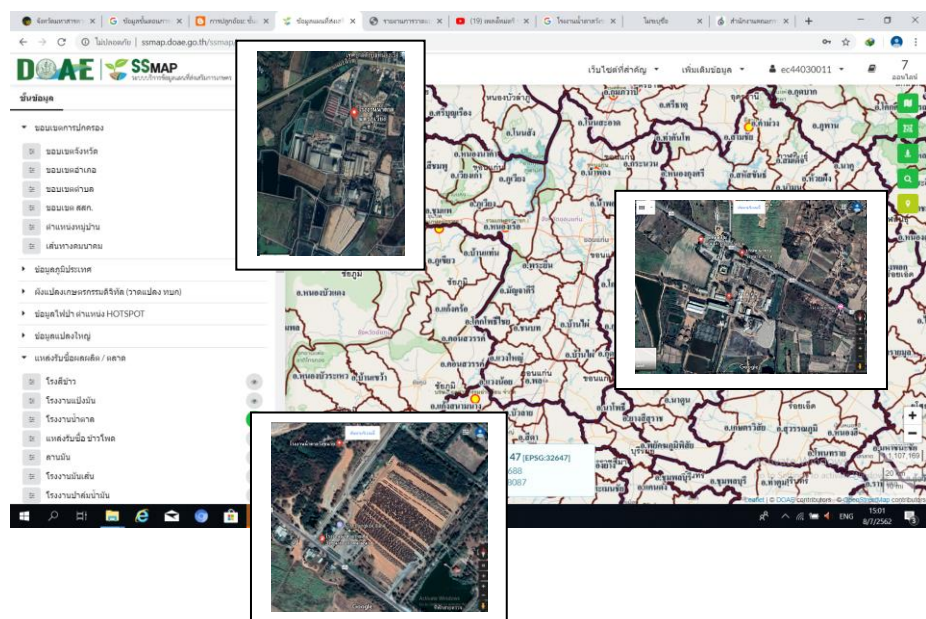
ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง			ปริมาณการรับซื้อ (ตัน)
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	
๑	ลานรับซื้อเกียรติคุณ	๒	หนองกุ้งสวรรค์	โกสุมพิสัย	

(ที่มา : การสำรวจ, ๒๕๖๔)

ตารางที่ ๒๕ โรงงานน้ำตาล

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	โรงงานน้ำตาลวังขนาย (กลุ่มมหาวัง)	๙	แก้งแก	โกสุมพิสัย
๒	โรงงานน้ำตาลมิตรผล	๑	หนองเรือ	หนองเรือ
๓	โรงงานน้ำตาลวังขนาย แก้งสนามนาง (กลุ่มมหาวัง)	๑	แก้งสนามนาง	แก้งสนามนาง

ภาพที่ ๖ ที่ตั้งจุดรับซื้ออ้อยโรงงาน

จากการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ได้นำเครื่องมือและเทคโนโลยี มาปรับปรุงวิธีการรับขึ้นทะเบียนปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร และการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การนำเครื่องจับพิกัดภูมิศาสตร์ GPS มาใช้ในการจัดเก็บพิกัดที่ตั้งแปลง วัตถุประสงค์พื้นที่ และร่วมมือกับ GISTDA ในการใช้แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมมาค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงด้วยโปรแกรม GISagro การพัฒนาการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Qgis และใช้แผนที่ Google Map ในการค้นหาพิกัดและวาดผังแปลงรวมทั้งได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนพร้อมวาดผังแปลงด้วยคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต (Tablet) ผ่าน FAARMis Application ในปี ๒๕๖๐ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัด

จากข้อมูลวาดแปลง ตัดยอดวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๒ พบว่าตำบลหัวขวางมีข้อมูลการวาดแปลง จำนวน ๒,๑๓๒ แปลง และมีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว มันสำปะหลังโรงงาน ยางพารา อ้อยโรงงาน

๒.๑.๕ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๖ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๑. ด้านพื้นที่และทรัพยากร การเกษตร ๑.๑ ทรัพยากรดิน	- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ	- ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ ไกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน ไกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลุกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงไกลบปลุกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระจินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด	๔,๖,๗,๙,๑๒,๑๓, ๑๗,๒๐,๒๓	๔,๖,๗,๙,๑๒,๑๓, ๑๗,๒๐,๒๓
๑.๒ ทรัพยากรน้ำ	- แหล่งน้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ	- สร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร - ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร	๔,๖,๗,๙,๑๒,๑๓, ๑๗,๒๐,๒๓	๔,๖,๗,๙,๑๒,๑๓, ๑๗,๒๐,๒๓

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๒. ด้านการผลิตและการตลาด (ตามรายชนิดพืชที่สำคัญ) ๒.๑ ข้าว ๒.๒ มันสำปะหลัง โรงงาน ๒.๓ อ้อยโรงงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ต้นทุนการผลิตสูง - ราคาผลผลิตตกต่ำ - ต้นทุนการผลิตสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกอบอาชีพเสริม - ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น - ปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning - ปลูกอ้อยแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning 	ทุกหมู่บ้าน ๖,๗,๙,๑๒,๑๓,๑๗,๒๐,๒๓ ๔,๖,๗,๙,๑๒,๑๓,๑๗,๒๐,๒๓	ทุกหมู่บ้าน ๖,๗,๙,๑๒,๑๓,๑๗,๒๐,๒๓ ๔,๖,๗,๙,๑๒,๑๓,๑๗,๒๐,๒๓
๓. ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ๓.๑ การรวมกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> - การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง - เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการผลิต การตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเพื่ออำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร เพื่อการแปรรูปผลผลิตจากข้าว - จัดตั้งกลุ่มตามระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชน ที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
๔. ด้านการแปรรูปผลผลิต และผลิตภัณฑ์ ๔.๑ การแปรรูปข้าว	- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อผลิตข้าวที่มีคุณภาพ - ศึกษานวัตกรรมการแปรรูปโดย สถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มี ความเชี่ยวชาญ	ทุกหมู่บ้าน	ทุกหมู่บ้าน

๒.๒ การจัดทำ TOWS Matrix

การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการเกษตรตำบลหัวขวาง ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิธี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบ เพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๒๗ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

<p>ปัจจัยภายใน</p> <p>ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>๑. มีพื้นที่ปลูกข้าวเยอะทุกหมู่บ้าน</p> <p>๒. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง</p> <p>๓. มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร</p> <p>๔. พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว</p>	<p>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>๑. ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร</p> <p>๒. เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการผลิต/การตลาด/และการแปรรูป</p> <p>๓. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์</p> <p>๔. แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ</p>
<p>โอกาส (Opportunities : O)</p> <p>๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิตค่อนข้างมาก</p> <p>๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ความรู้เรื่องการจัดรูปที่ดินให้เหมาะสม</p> <p>๓. มีสถาบันการศึกษาในพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการแปรรูปผลผลิตข้าว/พืชผัก</p>	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>๑. การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว (S๑+O๒)</p> <p>๒. แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า (S๑+O๓)</p> <p>๓. รวมกลุ่มเกษตรกรในการขายพืชผัก(S๓+O๑)</p> <p>๔. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร (S๔+O๒)</p>	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>๑. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี (W๑+O๒)</p> <p>๒. การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว (W๑+O๓)</p>
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <p>๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน</p> <p>๒. ฝนทิ้งช่วง (ภัยธรรมชาติ)</p> <p>๓. ผลผลิตตกต่ำ</p>	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <p>๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) (S๑+T๑)</p> <p>๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน (S๑+T๒)</p> <p>๓. รวบรวมผลผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม (S๑+T๑)</p> <p>๔. ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (S๑+T๒)</p> <p>๕. ปรับปรุงบำรุงดิน (S๑+T๓)</p>	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น (W๑+T๒)</p> <p>๒. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต (W๑+T๒)</p> <p>๓. ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (W๕+T๑+T๓)</p>

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก
 - ๑.๑ การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว
 - ๑.๒ แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
 - ๑.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรในการขายพืชผัก
 - ๑.๔ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข
 - ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตข้าวพันธุ์ดี
 - ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าว
 - ๒.๓ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกมันสำปะหลังแปลงใหญ่ตามพื้นที่ Zoning

๓. กลยุทธ์ป้องกัน
 - ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)
 - ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน
 - ๓.๓ รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม
 - ๓.๔ ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
 - ๓.๕ ปรับปรุงบำรุงดิน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ
 - ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น
 - ๔.๒ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต
 - ๔.๓ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ประวัติการประกอบอาชีพของชุมชน การประกอบอาชีพของชุมชนในอดีตจะประกอบอาชีพการทำนาเป็นหลัก และรองลงมาเป็น การเลี้ยงสัตว์พืชผักไม้ผลและปลูกพืชไร่ โดยใช้แรงงานภายในครอบครัวใช้แรงงานสัตว์การไม่มีการใช้สารเคมีในการผลิตโดยอาศัยปัจจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำการผลิตและอาศัยธรรมชาติพื้นที่การเกษตรจะมากเนื่องจากเป็นครอบครัวใหญ่จะไม่แบ่งแยกกันเวลาในการผลิต เช่น การผลิตข้าว จะใช้เวลาในการปักดำ 1-2 เดือน เก็บเกี่ยวประมาณ 1 เดือน ไม่มีการจ้างแรงงานแต่มีการลงแขกเพื่อพบปะสนทนาและสนทนาการเพื่อผ่อนคลายความเครียด ฉะนั้นต้นทุนในการผลิตจึงต่ำ

ปัจจุบันการประกอบอาชีพหลักก็ยังคงเป็นการทำนา รองลงมาเป็น การปลูกผัก พืชไร่ เลี้ยงสัตว์ การปลูกไม้ผล จุดประสงค์ของการผลิตส่วนใหญ่จะเน้นเพื่อจำหน่าย และแบ่งไว้บริโภคมีการจ้างแรงงานการใช้เครื่องจักรกล และการใช้สารเคมีต่างๆ เช่น ปุ๋ยเคมี ปัจจัยการผลิตส่วนมากจะมาจากภายนอกจะใช้เวลาในการผลิตน้อย เนื่องจากมีการจ้างแรงงาน ฉะนั้นต้นทุนในการผลิตจึงสูง

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าหมาย : เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวที่คุณภาพ

กลยุทธ์ : การเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตข้าวที่คุณภาพการใส่ปุ๋ยให้ตรงตามค่าวิเคราะห์ดินและความต้องการของพืช

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์...

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกร

เป้าหมาย : เพื่อพัฒนาการเพิ่มคุณภาพข้าว

กลยุทธ์ : การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเพิ่มคุณภาพข้าวผลผลิตข้าวปลอดสารพิษสู่เกษตรกรอินทรีย์

โครงการที่ ๑ ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการที่ ๒ ปลูกพืชผักปลอดสารพิษตำบลดอนกลาง

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๓.๑ แหล่งน้ำ

เป้าหมาย : เพื่อสร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน ให้เพียงพอต่อการทำการเกษตร

กลยุทธ์ : สร้างแหล่งเก็บน้ำในชุมชน

โครงการที่ ๑ การของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อขุดสระน้ำในหมู่บ้าน

๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

๓.๔.๑ การแปรรูปผลผลิต

เป้าหมาย : เพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน

กลยุทธ์ : แปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๑. ชื่อโครงการ ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์บ้านทิพโสตำบลดอนกลาง

๒. หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอันดับหนึ่งของตำบลดอนกลาง จากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของตำบลดอนกลาง มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๖,๘๔๗ ไร่ พื้นที่การเกษตร ไร่ พื้นที่ทำนา ๑๓,๒๒๗ ไร่ คิดเป็น ๓๘ % ของพื้นที่ทำการเกษตรของตำบลดอนกลาง แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรทำนาเป็นอาชีพหลัก โดยมีจำนวน ๑,๔๑๖ ครัวเรือน จากครัวเรือนทั้งหมด ๑,๕๗๔ ครัวเรือน ซึ่งโดยปกติสภาพทั่วไปในการทำนามักจะประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ไม่มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี มีการปนเปื้อนของโรคแมลง และเกษตรกรมักจะนำมาใช้ทำพันธุ์จึงทำให้ผลผลิตต่ำไม่มีคุณภาพ และเกษตรกรมักจะนำมาใช้ทำพันธุ์ในปีต่อไป

ในปีที่ผ่านมาสภาพการทำนาของตำบลโพรงาม สภาพปัญหาสภาวะแห้งแล้ง ทำให้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ลดลง ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวดีในปีต่อไป ทั้งนี้ยังขาดปัจจัยสนับสนุนในการผลิตอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้สารอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เพื่อให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างเพียงพอในการผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ และเพื่อให้เกษตรกรได้ทดลองจัดทำแปลงสาธิตข้าวพันธุ์ดี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อให้เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างเพียงพอในการผลิตข้าวให้มีประสิทธิภาพได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ
- ๓.๒ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการทุกหมู่บ้านจะได้จัดทำแปลงสาธิตข้าวพันธุ์ดี และได้รับความรู้โดยผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
- ๓.๓ เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารกลุ่ม/กองทุน

๔. เป้าหมาย

- ๔.๑ เกษตรกรทุกหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อยหมู่บ้านละ ๕ คน
- ๔.๒ ตำบลดอนกลางมีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อย ๑ กองทุน วงเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท

๕. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือน กันยายน ๒๕๖๒-๒๕๖๔

๖. พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ ๑-๑๑ ตำบลดอนกลาง

๗. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.								
๓	ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

๘. วิธีการดำเนินงาน

- ๘.๑ จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล)
- ๘.๒ ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.
- ๘.๓ ประสานงานกับศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว
- ๘.๔ ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ
- ๘.๕ มอบปัจจัยการผลิต
- ๘.๖ ดำเนินการตามโครงการฯ
- ๘.๗ ติดตามและประเมินผล

๙. งบประมาณ

- งบประมาณ ชุมชน จำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท ดังนี้
- ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กข. ๖ จำนวน ๓,๐๐๐ กก.ๆ ละ ๑๕ บาท เป็นเงิน ๔๕,๐๐๐ บาท
 - ค่าขนส่งเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๘,๐๐๐ กก.ๆ ละ ๑ บาท เป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท
 - ค่าวัสดุโครงการ(พิธีมอบปัจจัยการผลิต,การฝึกอบรม) เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
 - ค่าติดตามประเมินผล เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
- รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑๐.๑ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการทุกระวังเรือนได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ ภารกิจและการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม เกษตรกรในพื้นที่ตำบลโพนงาม มีเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีใช้ในการผลิตข้าวทุกระวังเรือนครัวเรือนละไม่ต่ำกว่า 4 ไร่

๑๐.๒ เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนและมีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวของตำบลอย่างน้อย 1 กองทุน วงเงิน 50,000 บาท

๑๐.๓ เกษตรกรมีผลผลิตเพิ่มขึ้นทุกระวังเรือนและทำให้มีรายได้เพิ่มปีละ 1,000–3,000 บาทต่อครัวเรือน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรได้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อยครัวเรือนละ 4 ไร่ (20 กก.)
๒. มีกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีอย่างน้อย 1 กองทุน วงเงิน 50,000 บาท
๓. เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยและมีรายได้เพิ่มปีละ 1,000–3,000 บาท/ครัวเรือน

๙.๑ คณะกรรมการพัฒนาด้านการเกษตรระดับชุมชน

๑. นายเพ็ญ งามโคกกลาง	ประธาน
๒. นายถาวร สิทธิชินวงษ์	รองประธาน
๓. นายสุบรรณ น้อยขันธุ์	กรรมการ
๔. นายสำราญ พันทอง	กรรมการ
๕. นายสุปิ่น นาชัยสินธุ์	กรรมการ
๖. นายสุรศักดิ์ งามพรม	กรรมการ
๗. นายนายวิชิต คลิบเงิน	กรรมการ
๘. นายนิพนธ์ ดรครองขวา	กรรมการ
๙. นายฉวี โถทอง	กรรมการ
๑๐. นายศิริพันธ์ นนทะแสง	กรรมการ
๑๑. นายสำรงล พะเสียง	กรรมการ
๑๒. นายบุญมี หมื่นไธสง	กรรมการ/เลขานุการ

๑๑. ผู้เสนอโครงการ

(ลงชื่อ).....ผู้เสนอโครงการ

(นายเพ็ญ งามโคกกลาง)

ประธานศบกต.ดอนกลาง

๒. ชื่อโครงการ ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้รับผิดชอบ

๑. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลดอนกลาง
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง
๓. สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย
๔. สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

หลักการเหตุผล

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน โดยให้เกษตรกรเข้ามาเรียนรู้ และเพิ่มทักษะอาชีพด้านการเกษตรร่วมกัน ภายใต้การทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากนโยบายการปรับโครงสร้างภาคเกษตร และการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร / เกษตรอินทรีย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัยให้แก่ประเทศ และที่สำคัญ คือส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ และมีภูมิคุ้มกันการประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยเป็นการมุ่งเน้นการทำการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเกิดความ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนที่ให้ความรู้การเกษตรที่หลากหลายอย่างยั่งยืน
๒. เกษตรกรเกิดความสามัคคีและได้เรียนรู้ร่วมกันในการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
๓. เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางการเกษตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
- ๒.๔ เพื่อบูรณาการความรู้และภูมิปัญญาชาวบ้าน ในระดับพื้นที่ จากหน่วยงานภาครัฐวิสาหกรเกษตรและปรัชญาชาวบ้าน

เป้าหมาย

เกษตรกร ๑๑๐ ราย หมู่บ้านละ ๑๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ ๑- ๑๑ ตำบลดอนกลาง

ระยะเวลา

ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ -๒๕๖๔

แผนการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการ
๒. รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ
๓. อบรมเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ
๔. จัดทำแปลงสาธิตการเรียนรู้
๕. ประเมินผลและรายงาน

วิธีดำเนินงาน

ที่	กิจกรรม	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ								
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.								
๓	ประสานงานกับกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง								
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ								
๕	มอบปัจจัยการผลิต								
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ								
๗	ติดตามและประเมินผล								

ดำเนินการตามแผน

งบประมาณ

๒๐๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย ได้มีความรู้ด้านการผลิตเพื่อการยังชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอย่างยั่งยืนในชุมชน คณะกรรมการพัฒนาด้านการเกษตรระดับชุมชน

๑. นายสำรวล พะเลียง	ประธาน
๒. นายถาวร สิทธิชินวงษ์	รองประธาน
๓. นายประเสริฐ ภาเกตศรี	กรรมการ
๔. นายสำราญ พันทอง	กรรมการ
๕. นายสุป็น นาชัยสินธ์	กรรมการ
๖. นายสุรศักดิ์ งามพรม	กรรมการ
๗. นายนายวิชิต คลิบเงิน	กรรมการ
๘. นายนิพนธ์ ดรครองขวา	กรรมการ

๑	จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ							
๒	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล อาสาสมัครเกษตรตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.							
๓	ประสานงานกับกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง							
๔	ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ							
๕	มอบปัจจัยการผลิต							
๖	ดำเนินการตามโครงการฯ							
๗	ติดตามและประเมินผล							

ดำเนินการตามแผน

งบประมาณ

๒๐๐,๐๐๐ บาท

ผลตอบแทน

๑. เกษตรกรตามกลุ่มเป้าหมาย ได้มีความรู้ด้านการผลิตเพื่อการยังชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรอย่างยั่งยืนในชุมชน

๖. กิจกรรมและขั้นตอนวิธีการดำเนินงาน

- ๖.๑ การจัดตั้งกลุ่มรับสมัครสมาชิกเข้าร่วม/ คัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน
- ๖.๒ จัดหาวัสดุในการปลูกผัก สมาชิก ๑๑๐ ราย
- ๖.๓ สถานที่ดำเนินการ จำนวน ๒ จุด
- ๖.๔ ดูแลการเพาะปลูกและการจำหน่าย

๗. แผนปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรในครัวเรือน และในรูปกลุ่ม จำนวน ๑๑๐ ราย
- เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรตามความต้องการชุมชน
- เป็นการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก จำนวน ๒ กลุ่ม/ ๒,๐๐๐บาท/เดือน
- เป็นการส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างความสามัคคี เข้มแข็ง ในชุมชนสร้างคามมั่นคง ยั่งยืนของชุม

๙. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๙.๑ คณะกรรมการพัฒนาด้านการเกษตรระดับชุมชน

๑. นายสำรวล พะเลียง

ประธาน

๒. นายถาวร สิทธิชินวงษ์

รองประธาน

๓. นายประเสริฐ ภาเกตศรี	กรรมการ
๔. นายสำราญ พันทอง	กรรมการ
๕. นายสุป็น นาชัยสินธ์	กรรมการ
๖. นายสุรศักดิ์ งามพรม	กรรมการ
๗. นายนายวิชิต คลิบเงิน	กรรมการ
๘. นายนิพนธ์ ดรครองขวา	กรรมการ
๙. นายฉวี โถทอง	กรรมการ
๑๐. นายศิริพันธ์ นนทะแสง	กรรมการ

๑๓. ผู้เสนอโครงการ

(ลงชื่อ).....ผู้เสนอโครงการ

(นายสำรवल พะเลียง)

ประธานสภกต.ตอนกลาง

๔. ชื่อโครงการ ส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร

๑. หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ประสบปัญหาหมอกควันปกคลุมและเกิดมลพิษทางอากาศเป็นประจำทุกปี โดยมีสาเหตุหลักมาจากการเผาในที่โล่งทั้งในพื้นที่ป่าและพื้นที่การเกษตร ซึ่งการเผาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก รวมทั้งยังส่งผลเสียต่อการทำอาชีพการเกษตรโดยตรง กล่าวคือ ทำให้ดินเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นผลผลิตที่ได้รับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับผิดชอบดำเนินการควบคุมการเผาในพื้นที่การเกษตร และมอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการส่งเสริมการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ที่มีเป้าหมายในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกษตรกรตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และนำเสนอทางเลือกในการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผา สร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผา รวมทั้งสร้างต้นแบบในการทำการเกษตรปลอดการเผา เพื่อสนับสนุนการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตรในระยะต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเกษตรกรเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตร

๓. กิจกรรม/เป้าหมาย

ที่	ชื่อกิจกรรม	เป้าหมายดำเนินการรวม	
		จำนวนเป้าหมาย	หน่วยนับ

๑	สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา		
	๑.๑ ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร : ความรู้พื้นฐานเพื่อการหยุดเผาฯ สร้างและพัฒนาวิทยากร ด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา	๑๐๐	ราย
๒	รณรงค์ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์		
	๒.๑ จัดทำสื่อถ่ายทอดความรู้พร้อมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เช่น ป้ายคัทเอาท์ แผ่นพับ	๑	แห่ง

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	ช่วงระยะเวลาดำเนินการ ต.ค. ๖๔ - ก.ย. ๖๕											
	ไตรมาสที่ ๑			ไตรมาสที่ ๒			ไตรมาสที่ ๓			ไตรมาสที่ ๔		
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. สร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา												
๑.๑ ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพ เกษตรกร : ความรู้พื้นฐานเพื่อการหยุดเผาฯ ด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา												
๒. รณรงค์ เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์												
๒.๑ จัดทำสื่อถ่ายทอดความรู้พร้อมเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์การหยุดเผาในพื้นที่ การเกษตร เช่น ป้ายคัทเอาท์ แผ่นพับ												

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ม.๑-๑๔ ตำบลยางน้อย

๖. กิจกรรม

๑. วิเคราะห์ปัญหา สถานการณ์การผลิต และความพร้อมของชุมชน เพื่อคัดเลือกพื้นที่และบุคคลเป้าหมาย
โครงการ

๒. ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ส่งเสริมให้มีจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรทดแทน
การเผาทำลาย ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตจากเดิม มุ่งสู่การทำการเกษตรปลอดการเผาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง
พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้สามารถเป็นวิทยากรด้านการทำการเกษตรปลอดการเผา มีเกษตรกรเป้าหมาย รวม ๑๐๐ ราย
ในพื้นที่

โดยมีรายละเอียดของหลักสูตร ดังนี้

- ความรู้พื้นฐานด้านการหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร ผลกระทบที่เกิดจากการเผาในพื้นที่
การเกษตร นำเสนอทางเลือกและสาธิตการใช้เทคโนโลยีการเกษตรทดแทนการเผาแก่เกษตรกรเป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยน
ทัศนคติและจิตสำนึกของเกษตรกรให้ยอมรับการทำการเกษตรแบบปลอดการเผา

- ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลอดการเผา โดยคัดเลือกและแต่งตั้งผู้แทนเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่การเกษตรของตำบลนำร่อง วิเคราะห์ปัญหา ความพร้อมของชุมชน และจัดทำแผนชุมชนด้านการแก้ไขปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตร รวมทั้งสร้างมาตรการทางสังคม กฎ ระเบียบ ข้อตกลงของชุมชนเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหา ตลอดจนประมวลสรุปองค์ความรู้/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกำหนดแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการผลิต มุ่งสู่การทำเกษตรปลอดการเผา รวมทั้งวางแผน และกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาการเผา ปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ ควรจัดให้มีการให้สัตยาบันหยุดการเผาฯ ธารรงค์ ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นเตือน และควบคุมไม่ให้เกิดการเผาในพื้นที่เกษตรในพื้นที่เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. จัดทำโครงการเพื่อเสนออนุมัติ (จากแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล)
๒. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อาสาสมัครเกษตร ตำบล ผู้นำชุมชนและสมาชิก อบต.
๓. ฝึกอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ
๔. ดำเนินการตามโครงการฯ
๕. ติดตามและประเมินผล

๘. งบประมาณ

รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม งบประมาณดำเนินการ จำนวน ๒๕,๐๐๐ บาท
รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

๑. ค่าอาหาร สำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ ราย รายละเอียด ๑ มื้อ มื้อละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
๒. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ ราย รายละเอียด ๒ มื้อ มื้อละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท
๓. ค่าวัสดุ/อุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาศักยภาพเกษตรกรความรู้พื้นฐานเพื่อการหยุดเผาฯ เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท
๔. ค่าจัดจ้างทำป้าย และจัดซื้อวัสดุ/อุปกรณ์จัดทำสื่อถ่ายทอดความรู้พร้อมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์การหยุดเผาในพื้นที่การเกษตร เป็นเงิน ๕,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย
๒. เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับปฏิบัติ
๓. เกษตรกรมีการลดต้นทุนจากการใช้เศษวัสดุทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยหมักทดแทนการเผา และการใช้ อินทรีย์วัตถุปรับปรุงบำรุงดินทำให้โครงสร้างดินดีขึ้น และมีรายได้เพิ่มจากการเพิ่มมูลค่างู่วสดูเหลือใช้ทางการเกษตร
๔. พื้นที่เผาไหม้ และจุดความร้อน (hotspot) ในพื้นที่เกษตรลดลง ส่งผลให้สุขอนามัยของประชาชนดีขึ้น

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

คำอธิบายกลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๗

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า พบในบริเวณที่ราบตะกอนลำนํ้าพามีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำเร็วหรือค่อนข้างเร็ว เนื้อดินเป็นพวกดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวหรือดินเหนียวสีเทาแก่ดินล่างเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลอ่อน สีเทาหรือสีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปนตลอดชั้นดิน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐ - ๗.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบ พบในบริเวณที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบ ส่วนใหญ่มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำส่วนใหญ่ค่อนข้างเร็ว เนื้อดินบนเป็นพวกดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย หรือดินร่วนเหนียว ดินมีสีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา พบจุดประพวกสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงปะปน บางแห่งอาจพบศิลาแลงอ่อนหรือก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสในดินชั้นล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ดินชั้นบนมักมีปฏิกริยาเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง ค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐-๖.๐ ส่วนดินชั้นล่างจะเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๖.๐-๗.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมของวัสดุเนื้อหยาบที่ส่วนใหญ่มาจากหินตะกอน พบบริเวณพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขาหรือเป็นพื้นที่ภูเขาเป็นดินลึก มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนละเอียดที่มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินมีสีน้ำตาล สีเหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถม ของพวกวัสดุเนื้อหยาบ เป็นพื้นที่ดอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นจนถึงเนินเขาหรือเป็นพื้นที่ภูเขา เป็นดินลึก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนหยาบ ดินมีสีน้ำตาล สี

เหลืองหรือแดง และอาจพบจุดประสีต่างๆ ในชั้นดินล่าง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาตินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕ - ๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๘

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้าหรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนัก อนุภาคเนื้อค่อนข้างหยาบ ที่มาจากพวกหินตะกอนหรือหินแปร พบบริเวณพื้นที่ตอน ที่มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขาเป็นดินต้น มีการระบายน้ำดี เนื้อดินบนส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหินหรือปนกรวด ก้อนกรวดส่วนใหญ่เป็นหินกลมมน หรือเศษหินต่างๆ ถ้าเป็นดินปนเศษหินมักพบชั้นหินพื้นต้นสูงกว่า ๕๐ เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ

ปฏิกริยาตินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐- ๖.๐

กลุ่มชุดดินที่ ๔๙

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำนํ้า หรือจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัตถุต้นกำเนิดดินที่มาจากวัสดุเนื้อค่อนข้างหยาบ วางทับอยู่บนชั้นดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังของหินพื้นหรือจากวัตถุต้นกำเนิดดินที่ต่างชนิดต่างยุคกัน พบบริเวณพื้นที่ตอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นดินต้นถึงต้นมากถึงชั้นลูกรัง มีการระบายน้ำดีปานกลาง เนื้อดินบนบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนลูกรังหรือเศษหินทราย พบภายในความลึกก่อน ๕๐ เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาลหรือสีเหลือง และก่อนความลึก ๑๐๐ เซนติเมตร จะเป็นชั้นดินเหนียวสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีแดงและมีคิลาแลงอ่อนปะปนอยู่จำนวนมาก อาจพบชั้นหินทรายหรือหินดินดานที่ผุพังสลายตัวแล้วในชั้นถัดไป ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาตินเป็นกรดจัดมากถึงกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐ - ๖.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

เป็นกลุ่มชุดดินที่เกิดจากการสลายตัวผุพังอยู่กับที่หรือจากการสลายตัวผุพังแล้วถูกเคลื่อนย้ายมาทับถมในระยะทางไม่ไกลนักของวัสดุเนื้อหยาบที่มาจากพวกหินตะกอนหรือหินอัคนีพบบริเวณพื้นที่ตอน มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดจนถึงเนินเขา เป็นดินลึกปานกลาง มีการระบายน้ำดี เนื้อดินตอนบนช่วง ๕๐เซนติเมตรเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินปนเศษหิน มักพบชั้นพบหินพื้นลึกกว่า ๑๐๐เซนติเมตร สีดินเป็นสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิกริยาตินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๕.๐ - ๖.๐

แนวทางแก้ไขดินมีปัญหาจังหวัดมหาสารคาม

ดินเค็ม

- เลือกลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชทนเค็มและพืชชอบเค็ม เช่น ข้าวทนเค็ม

และปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้โตเร็วที่มีรากลึก และในการปลูกควรเลือกพื้นที่ที่มีคราบเกลือไม่มากนัก และมีน้ำ
ชลประทานสำหรับใช้ในการเพาะปลูกด้วย

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อปรับโครงสร้าง
ของดิน

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ควรมีวัสดุคลุมดินเพื่อป้องกันไม่ให้เกลือขึ้นมาอยู่ที่ผิวดิน

ดินตื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ต้องเน้นพืชที่มีระบบรากสั้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก
นอกจากนี้ยังสามารถปลูกไม้ผลบางชนิดที่มีระบบรากไม่ลึกมากได้ เช่น มะม่วง น้อยหน่า มะขาม เป็นต้น

- ปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสด ร่วมกับผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น
สาร พด.ต่างๆ

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ในกรณีที่ปลูก
พืชไร่ ควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบหรือปลูกพืชคลุมดินร่วมด้วย

ดินตื้นถึงชั้นหินพื้น

- เลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ควรเป็นพืชที่มีระบบรากตื้น เช่น พืชไร่หรือพืชผัก
และปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดินด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน
ทำแนวรั้วหญ้าแฝก เป็นต้น

- หลีกเลี่ยงการปลูกไม้ยืนต้นเพราะรากพืชไม่สามารถขนไซลงไปในดินชั้นล่างได้ ส่งผลให้พืช
ไม่สามารถเจริญเติบโตได้

ดินตื้นและมีความลาดชันสูง

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของดิน
ควรปล่อยไว้ให้คงสภาพตามธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้หรือไม้พุ่ม

- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ดังกล่าว ควรปลูกไม้ผลบางชนิด เช่น น้อยหน่า มะม่วง มะขาม
เป็นต้น และควรมีการจัดระบบปลูกพืชให้เหมาะสม ปรับปรุงดินด้วยผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน
ด้วยสาร พด. ต่างๆ ร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก

- จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร เช่น ทำแนวรั้วหญ้าแฝก ปลูกพืชสลับเป็นแถบ
หรือปลูกพืชคลุมดินต่างๆ เพื่อลดปัญหาการชะล้างพังทลายของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้
ในดิน และพืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

ดินทรายจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรจัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดปีร่วมกับปลูกพืชบำรุงดิน มีวัสดุ

คลุมดิน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ อาจใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมด้วยเพื่อปรับโครงสร้างของดิน และเนื่องจากสภาพพื้นที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดน้ำสูงจึงต้องจัดการน้ำอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพราะตามสภาพธรรมชาติดินชนิดนี้มีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ต่ำ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ในแปลงควรปลูกพืชปุ๋ยสด ปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชแซม นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ดินเหนียวจัด

- พืชไร่หรือพืชผัก ควรมีการไถหว่านร่อง เพื่อช่วยให้ดินมีการระบายน้ำดีขึ้นและควรปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือปลูกพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ มีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูกอย่างเหมาะสมเพื่อให้พืชสามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ไม้ผล/ไม้ยืนต้น ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ นอกจากนี้ควรจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น การสร้างคันดิน ทำชั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น และจัดหาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง

พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน

- หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่ในบริเวณดังกล่าว เนื่องจากมีความลาดชันสูงมาก เสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายและสูญเสียหน้าดิน ควรรักษาไว้ให้เป็นป่าตามธรรมชาติและสร้างสวนป่า หรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

- ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ จำเป็นต้องมีการศึกษาทรัพยากรของแต่ละพื้นที่หรือโครงการต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืชชนิดต่างๆ และจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำร่วมด้วย เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝก และชุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่างเพื่อรักษาเสถียรภาพของดินและเป็นการช่วยเก็บความชื้นไว้ในดินเพื่อให้พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

แนวทางการจัดการดินมีปัญหา(ดินทราย)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
<p>ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง</p> <p>๑.พันธุ์ไวต่อช่วงแสงปลูกได้เฉพาะ ฤดูนาปี ได้แก่ น้ำสะกวย ๑๙, หางยี ๗๑, เหนียวอุบล ๑, เหนียวอุบล ๒, ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, เหนียวสันป่าตอง, ชุมแพ ๖๐, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, ขาวตาแห้ง ๑๗, กข 6, กข ๘ และ กข ๑๕</p> <p>๒.พันธุ์ไมไวต่อช่วงแสงปลูกได้ทั้งฤดูนาปีและนาปรัง ได้แก่ กข ๑, กข ๒, กข ๓, กข ๔, กข ๕, กข ๗, กข ๙, กข ๑๐, กข ๑๑, กข ๒๑, กข ๒๓, สุพรรณบุรี ๖๐</p> <p>๒, พิษณุโลก ๖๐-๒, ข้าวหอมคลองหลวง๑, ปทุมธานี1, สุรินทร์ และเหนียวสกลนคร</p> <p>๓.พันธุ์ข้าวที่ทนเค็ม ได้แก่ ขาวดอกมะลิ๑๐๕, ขาวตาแห้ง ๑๗, คำผาย ๔๑, เก้ารวง ๘๘, ขาวปากหม้อ ๑๔๘, กข ๑, กข ๖, กข ๗, กข ๘ และ กข ๑๕</p>	<p>- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในกระตงนาไม่สม่ำเสมอ ทำให้ขาดน้ำ</p> <p>- ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ</p> <p>- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม</p>	<p>แก้ไขโดยปรับกระตงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนา มาปฏิบัติ (land reshape)</p> <p>แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๑-๒ ตันต่อไร่ - โกลบตอซังพืชลงดิน ได้แก่ ฟางหรือตอซังข้าว ต้นข้าวโพด หรือเศษพืชตระกูลถั่ว ในช่วงการเตรียมดิน - โกลบพืชปุ๋ยสด จากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ โสนอัฟริกัน ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว โดยใช้เมล็ดพันธุ์ อัตรา ๕-๗ กิโลกรัมต่อไร่ ปลูกก่อนทำนาเป็นระยะเวลา ๓๕-๕๐ วัน และเมื่อออกดอก ๕๐ % จึงโกลบ - ปลูกพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ กระถินยักษ์ หรือถั่วมะแฮะ บริเวณคันนา แล้วทำการตัดใบหรือกิ่งอ่อนสับกลบเป็นปุ๋ยพืชสด
		<p>แนวทางแก้ไข และปรับปรุงดินเค็ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาปลูก - ปล่อยให้น้ำขังในแปลง ๒-๓ วัน แล้วระบายออก จะช่วยลดความเค็มของดินได้ - ปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้ <p>ใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมักอัตรา ๔-๕ ตันต่อไร่อย่างต่อเนื่อง จะทำให้ดินร่วนซุยและช่วยชะล้างเกลือออกไป ทำให้ความเค็มของดินลดลง</p> <p>ใส่วัสดุปรับปรุงดิน ได้แก่ แกลบ และซีลี้อย เป็นต้น ซึ่งอัตราการใส่ แกลบที่เหมาะสม ๒-๕ ตันต่อไร่ เพื่อให้ดินไม่แน่นทึบ รากพืชชอบไชได้สะดวก ทำให้ต้นข้าวแข็งแรงต้านทานโรคได้ดี โกลบพืชปุ๋ยสด ซึ่งได้แก่</p>

		โสนอัฟริกัน โสนคางคก และอื่นๆ ก่อนปลูกข้าวประมาณ ๓ เดือน แล้วไถ กลบเมื่อพืชปุ๋ยสดอายุ ๖๐ วัน และพักดิน ๓๐ วัน ก่อนปลูกข้าว
--	--	---

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ข้าวนาปีและข้าวนาปรัง(ต่อ)	- บางพื้นที่เป็นดินเค็ม	- ควรปลูกไม้ยืนต้นที่ทนเค็ม เช่น ต้นกระถินออสเตรเลีย บนคันนาเพื่อลด การแพร่กระจายเกลือไปยังพื้นที่ข้างเคียงที่ไม่เป็นดินเค็ม
	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำหรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ - อัตราปุ๋ย สำหรับข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อไร่ และปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยให้ใส่ช่วงปักดำสำหรับนาหว่านใส่หลังข้าววงอก ๑๕-๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะข้าวแตกกอใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่ ๓ ระยะออกช่อดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๓ กิโลกรัมต่อไร่ - อัตราปุ๋ยสำหรับข้าวไวต่อช่วงแสง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อ ไร่ ช่วงปักดำ สำหรับนาหว่านใส่หลังข้าววงอก ๑๕ - ๒๐ วัน ครั้งที่ ๒ ระยะออกช่อดอก ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
พืชไร่ และ พืชผัก	- ดินค่อนข้างเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	แก้ไขโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แกดิน ดังนี้ - ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา ๒ ตันต่อไร่ - ไถกลบพืชปุ๋ยสดจากพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ปอเทือง ถั่วพุ่ม ถั่วดำ หรือ โสน ต่างๆ เมื่อพืชปุ๋ยสดออกดอกได้ประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ก่อนปลูกพืช ๒ สัปดาห์ - ใช้วัสดุคลุมดิน เช่น ฟางข้าวหรือเศษพืชต่างๆ เพื่อรักษาความชื้นแกดิน - พัฒนาแหล่งน้ำเสริม เพื่อป้องกันการขาดแคลนน้ำ ทำให้ดินแห้ง โดยเฉพาะ ในช่วงฤดูแล้ง
อ้อย	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาด ธาตุอาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันร่องพร้อมปลูก ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๔๐ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมี สูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยโรยข้างแถวปลูกแล้วพรวนดินกลบ เมื่ออ้อยอายุประมาณ ๒-๓ เดือน สำหรับอ้อยต่อ จะใช้ปุ๋ยและอัตราเดียวกันและใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังจาก ทำการตัดแต่งต่อ ประมาณ ๑-๔ สัปดาห์ ครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรกประมาณ

		๒-๓ เดือน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ อัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นแปลง ปลุกและต้นอ้อย ทุก ๒๐ วัน
--	--	---

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
มันสำปะหลัง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ อัตรา ๗๕-๘๐ กิโลกรัมต่อไร่ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๗-๑๔ อัตรา ๖๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อมันสำปะหลังอายุประมาณ ๑-๓ เดือน โดยใส่ข้าง แถวปลูกแล้วพรวนกลบ - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการไถกลบพืชปุ๋ยสด เมื่ออายุ ๖๐ วัน และหว่าน ปุ๋ยคอกก่อนปลูก
ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุ อาหารบางชนิด	- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๓๐-๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกรองกันหลุม ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ครั้งเดียวก่อนปลูก หรือหลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน - ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจาง ด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตรฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล

<p>ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๗๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก รอกันหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่อข้าวโพดอายุ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐0 มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุกๆ ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>ข้าวโพดฝักสด ได้แก่ข้าวโพดหวานและข้าวโพดข้าวเหนียว</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรก รอกันหลุม ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุได้ ๓-๔ สัปดาห์</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>

<p>การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช</p>	<p>ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน</p>	<p>แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ</p>
<p>แตงโม</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>ครั้งแรกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ รอกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๔-๑๐-๓๐ อัตรา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อแตงโมอายุ ๓๐ วัน</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ๔๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง เจือจางด้วยน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน ก่อนออกดอกและช่วงติดผล</p>
<p>พืชผักต่างๆ พืชผักรับประทานใบ และลำต้น เช่นคะน้า</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด</p>	<p>แก้ไขโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ดังนี้</p> <p>- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์สูตร พด.๒ จำนวน ๑๐๐ มิลลิลิตรต่อไร่ต่อครั้ง โดยเจือจาง</p>

ผักกาดขาว กะหล่ำปลี และกะหล่ำดอก		<p>ด้วยน้ำ ๑๐๐ ลิตร ฉีดพ่นหรือรดลงดินทุก ๑๐ วัน</p> <p>แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีตามชนิดของพืช ดังนี้</p> <p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๑๐-๑๐ อัตรา ๕๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังปลูก ๕-๗ วัน ครั้งที่ ๒ เมื่ออายุประมาณ ๓ สัปดาห์</p>
พืชผักรับประทานผล เช่น พริก มะเขือเทศ มะเขือต่าง ๆ และแตงต่าง ๆ	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ หรือขาดธาตุอาหารบางชนิด	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๖๐-๗๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง ครั้งแรกหลังย้ายกล้า ๗ วัน และครั้งที่ ๒ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ อัตรา ๔๐-๕๕ กิโลกรัมต่อไร่ รองกันหลุม ครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐ อัตรา ๒๕-๓๕ กิโลกรัมต่อไร่ หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑๐-๑๕ กิโลกรัมต่อไร่ หลังจากใส่ครั้งแรก ๒๐-๒๕ วัน หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑๐๐-๑๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ หลังปลูก ๒๐-๒๕ วัน</p>
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	<p>- เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน โดยใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตรา ๓-๕ กิโลกรัมต่อหลุมตอนเตรียมหลุมปลูก</p> <p>- ใช้วัสดุคลุมโคนต้น เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า ใบไม้ หรือปลูกพืชคลุมดินระหว่างแถวไม้ผลหรือไม้ยืนต้น เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดิน</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ไม้ผล-ไม้ยืนต้น(ต่อ)	- ดินเป็นทราย ความชื้นในดินต่ำ	- พัฒนาแหล่งน้ำเสริมในการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งดินจะแห้งทำให้พืชที่ปลูกขาดน้ำ
มะม่วง	-ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	แก้ไขโดยการใส่ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ตามชนิดของพืช ดังนี้

		<p>- ก่อนปลูกรองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกในอัตรา ๕-๑๐ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๐.๓ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>- อายุ ๓ ปี ขึ้นไปซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต จะแบ่งระยะการใส่ปุ๋ยเป็น ๔ ระยะ ดังนี้</p> <p>ระยะบำรุงต้นหลังเก็บเกี่ยวใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และให้ซ้ำอีกครั้งเมื่อมะม่วงแตกใบอ่อน ชุดที่ ๒</p> <p>ระยะสร้างตาดอกใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น สำหรับมะม่วงอายุ ๒-๔ ปี มะม่วงอายุ ๕-๗ ปี ใส่อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น และมะม่วงอายุ ๘ ปี ขึ้นไปใส่อัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>ระยะบำรุงผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p> <p>ระยะปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p>
มะขาม	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยคอก อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมี ดังนี้</p> <p>ยังไม่ให้ผลผลิต ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๒-๒๔-๑๒ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้งต่อปี</p> <p>ให้ผลผลิตแล้ว ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ อัตรา ๐.๕ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๒ ครั้ง คือ ต้นและปลายฤดูฝน</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
----------------------------------	--	---

<p>ลำไย</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยคอกอัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อต้น และใส่ปุ๋ยเคมี ดังนี้ อายุ ๑-๓ ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น อายุ ๔ ปี ช่วงต้นเดือนสิงหาคม ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และ ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับใช้ปุ๋ยสูตร ๐-๕๒-๓๔ อัตรา ๐.๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นทุก๗ วัน ประมาณ ๓ ครั้ง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน เพื่อไม่ให้ลำไยแตกใบใหม่ อายุ ๕ ปี ซึ่งเป็นช่วงให้ผลผลิต ให้กระตุ้นการแตกใบอ่อนชุดที่ ๑ และชุดที่ ๒ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงพักตัวพร้อมต่อการออกดอกให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้น ช่วงติดผลใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ และปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น ก่อนเก็บผลผลิต ๑ เดือนใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๐-๖๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น หลังเก็บผลผลิตใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑.๕ กิโลกรัมต่อต้นและ ใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น</p>
<p>กล้วย</p>	<p>- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ</p>	<p>- ใส่ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก อัตรา ๔.๕ กิโลกรัมต่อหลุม และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๑ กิโลกรัมต่อต้น โดยแบ่งใส่ ๓ ครั้ง เมื่อกกล้วยอายุ ๑ เดือน ๔ เดือน และระยะออกดอก</p>

การใช้ประโยชน์ที่ดิน/ ชนิดพืช	ปัญหาและข้อจำกัด ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน	แนวทาง/วิธีการจัดการดิน/การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ
ยางพารา	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- รองกันหลุมด้วยปุ๋ยเคมีสูตร ๐-๓-๐ อัตรา ๑๗๐ กรัมต่อหลุมร่วมกับใส่ปุ๋ยอินทรีย์ในอัตรา ๕ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ในช่วงปีที่ ๒-๖ ให้ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ อัตรา ๒ กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร ๒๐-๘-๒๐ โดยในปีที่ ๑ ใช้อัตรา ๓๐๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๒ ใช้อัตรา ๔๕๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๓ ใช้อัตรา ๔๖๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๔ ใช้อัตรา ๔๘๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๕ ใช้อัตรา ๕๒๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>ปีที่ ๖ ใช้อัตรา ๕๔๐ กรัมต่อต้นต่อปี</p> <p>- ใช้เทคโนโลยีชีวภาพโดยใช้เศษใบยางพาราที่ร่วงหล่นทำปุ๋ยหมักสูตรพด. ๑ และผสมจุลินทรีย์ป้องกันโรคราและโคนเน่าของพืชโดยใช้สูตร พด.๓ โรยใส่ระหว่างแถวต้นยางพารา ๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่พร้อมนำปุ๋ยอินทรีย์น้ำอัตราเจือจาง ๑ : ๕๐๐ ฉีดพ่นระหว่างแถวยางพาราที่โคนต้นสูงขึ้นมาจากพื้นดิน ประมาณ ๒ เมตร ทุก ๒ เดือน</p>
ยูคาลิปตัส	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	<p>- ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือสูตรอื่นที่มีธาตุอาหารใกล้เคียงกัน อัตรา ๕๐ กรัมต่อต้นต่อครั้ง โดยใส่ ๓ ครั้ง ครั้งแรกรองกันหลุมก่อนปลูก ครั้งที่ ๒ หลังปลูก ๑๕ วัน และครั้งที่ ๓ ในช่วงปลายฝน</p> <p>เมื่อยูคาลิปตัสอายุ ๒-๔ ปี ให้ใส่ปุ๋ยครั้งละ ๕๐ กรัมต่อต้น ในช่วงปลายฝน</p>
ไม้ผล - ไม้ยืนต้น	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	- พื้นที่ที่มีความชันสูง ใส่ปุ๋ยแบบหลุม โดยขุดหลุมรอบโคน หรือสองข้างลำต้นแล้ว

		<p>กลับ</p> <p>- วางแนวปลูกเป็นแถวตามแนวระดับ แล้วทำการหว่านพืชคลุมดิน</p>
--	--	--

